1экз II 14-26 (все)

Контрольный экземпляр

Массо а махкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дехь • ШОАТТА, 28 ФЕВРАЛЬ, 1981 ШУ. • 26 (6316). • Мах 2 кепиг.

Бакъда, бІубенна бІаргкхоабаш ба советски нах кхоаненга. Амма цар оптимизм оаха ца дер хьан дергда аьнна хеташбарий курал яц. Вай халкъа хов: цун мел дола хІама цун ший къахьегамо хьадаь, цо ший цІий Іо а ухийташ лорадаь долга. ХІаьта вай оптимисташ да къахьегама низах тешаш доландаь. Воай мехках, воай халкъах тешандаь. Вай оптимисташ да, воай партех вай тешандаь, цо хьахьокхаш бола никъ ше цаІ мара боаца нийса никъ болга ховндаь!

Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте—коммунизм хьалъерий парте!

Вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз дІахо чІоагІ а лойла тоа а лойла!

(Парте XXVI съезда йолча КПСС ЦК Отчетни доклада тІара).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVI СЪЕЗД

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДОКЛАДАХ — СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVI СЪЕЗДА Ю КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ОТЧЕТИ ЧУРЧЕИ АРАХЬАРЧЕИ ПОЛИТИКА ХЬАКЪЕХЬАРА ПАРТЕ АРГІАНАРА ДЕКХАРАШИ—ЙОЛА КПСС XXVI СЪЕЗДА

Р Е З О Л Ю Ц И

Новкъоста Л. И. Брежнева докладага — Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда ю КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхараши — ла а дийгІа, йийца а йийца Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда соцам бу:

1. Парте Центральни Комитета ленински никъи практически болхи бІарччеи биззаи къоабалбе.

2. КПСС Центральни Комитета Отчетни доклад къоабал а е, ерригa партийни организацеш новкъоста Л. И. Брежнева докладa тІара чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара положенеши декхараши шоай балха тІа кулгалдара тІазца декхарийла а е.

КПСС ПРОГРАММА КЕРДА РЕДАКЦИ КИЙЧЪЯРАХ БОЛА К П С С XXVI С Ъ Е З Д А С О Ц А М

КПСС Программа тІайийцачул тІехьагІа 20 шу даьнна хилар, цу хан-юкъагІа социализми коммунизми хьалъеш йоккха опыт Іоаяь а дунен халкъаща юкъерча арене керда хувцамаши процессаши хинна хилар а бахьан долаш КПСС XXVI съездо соцам бу:

КПСС Центральни Комитета тІадуллалда бІарчча хьанийцача дуне общественни дегІадара закономерносташ, партеи советски халкъои коммунизм бахьан лоаттабеча къовсама делерхІараши керттера декхараши нийса оттадаьи хІанз лелаеш йолча КПСС Программана юкъе хиланза даргдоацеи тІатохараши хувцамаши хьолга а парте аргІанарча съездага КПСС Программа керда редакци кийчъелга а.

Из деш Программа тІа кІоаргга Іилмаи ларда тІа хьахьекха хила деза советски общества вахареи дуне общественни дегІадоагІачеи хинна лоархІамегІа дола хувцамаш, коммунизм хьалъяра дола керттера декхараш.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ ОТЧЕТАХ БОЛА КПСС XXVI СЪЕЗДА СОЦАМ

КПСС Центральни ревизионни комиссе отчет чІоагІъе.

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

25 феврале КПСС XXVI съезда сайрайнарча заседане председателал деш вар КПСС ЦК Политбюро член, Казахстана Компарте ЦК хьалхара секретарь новкъост Д. А. КУНАЕВ.

Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда еш йола КПСС ЦК Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхараши, КПСС Центральни ревизионни комиссе отчет юкъаш прениешна къамаьлаш дир новкъосташа: А. М. СУРОВЦЕВА — Главмосстрой № 1 йолча домостроительни комбината № 5 йолча монтажни управлене комплексни бригада бригадира, Т. У. УСУБАЛИЕВА — Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. И. ШОКИНА — СССР электронни промышленноста министра, Б. Н. ПАСТУХОВА — ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара, Д. РАСУЛОВА — Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Съездага моаршал делар делегаташеи хьашташеи боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: БАБРАК КАРМАЛА — Афганистана Халкъа . Демократически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Афганистана Революционни совета Председателa а Премьер - Министра а, РАДЖЕШВАР РАО — Инде Коммунистически парте Къамаи совета Генеральни секретара, ГЭС ХОЛЛА — США Коммунистически парте Генеральни секретара, МЕНГИСТУ ХАЙЛЕ МАРИАМА — Эфиопе къахьегамхой Парти (КОПТЭ) вІашагІйоллара Комисса Председателa, Социалистически Эфиопе Хьанарча тІема административни совета Председателa.

26 феврале Москва, съездий Кремлевски Дворецe дІахо болх беш хилар Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезд.

ІуйранІнарча заседане председателал деш вар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-арча партийни тІахьожама Комитета Председатель новкъост А. Я. ПЕЛЬШЕ.

Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда еш йола КПСС ЦК Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхарши, КПСС Центральни ревизионни комиссе отчети юкъерча дакъа лаьцар новкъосташ: С. К. ГРОССУС — Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. Я. КОЛЕСНИКОВА — Ворошиловградски областе «Краснодонуголь» яхача объединене «Молодогвардейская» яхача шахта горнобойхой бригадира, М. Г. ГАПУРОВА — Туркменистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, К. С. ДЕМИРЧЯНА — Армене Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. К. ЧЕРНЕ — КПСС Хабаровски крайкома хьалхарча секретара, К. Г. ВАЙНОС — Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. Ф. АКСЕНОВА — КПСС Алтайски крайкома хьалхарча секретара.

Съездага моаршал делар делегаташеи хьашташеи боккхача безамца тІанийцача новкъоста ЖОЗЕ ЭДУАРДУШ САНТУША — МПЛА — Къахьегама Парте Председатель, Анголе Халкъа Республика Президента.

Съездо вІашагІъеллар новкъоста Л. И. Брежнева докладагІа — Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда ю КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхараши — йолча резолюце проект кийчъяра йола комисси.

Сайрайнарча заседане председателал деш вар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр новкъост А. А. ГРОМЫКО.

Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда еш йола КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхараши, КПСС Центральни ревизионни комиссе отчети юкъерча дакъа лаьцар новкъосташа: Т. Н. ХРЕННИКОВА — СССР композиторий Союза правлене хьалхарча секретара, Г. П. БОГОМЯКОВА — КПСС Тюменски обкома хьалхарча секретара, В. В. КАЧУРАС — Украини Компарте Донецки обкома хьалхарча секретара, П. С. ФЕДИРКОС — КПСС Красноярски крайкома хьалхарча секретара, В. С. ЧИЧЕРОВА — «Ленинградский металлический завод» яхача турбин еа производственни объединене слесарий - сборщикий бригадира, Р. М. МУСИНА — КПСС Татарски обкома хьалхарча секретара, А. А. СМИРНОВАС — Костромски областе Мантуровски райони Ефимски барзІ шера дешара школа хьехархочо.

Цул тІехьагІа съездо соцам тІайийцар КПСС Центральни Комитета Отчетни докладахи КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетах йола прениеш саццийтарах.

ЧІоагІа дегаш айдеш, берригаш раьза а болаш съездо тІайийцар новкъоста Л. И. Брежнева докладагІа — Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда ю КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара парте аргІанара декхараши — йола резолюци. Комиссе тІадиллара цун проект шаца юкъейоалла кхар новкъоста В. В. ГРИШИНА — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара.

КПСС XXVI съездо бІарчча биззаи къоабалбир партe Центральни Комитета ленински никъи практически болхи, Съездо КПСС Центральни Комитета Отчетни доклад къоабал а яь ерригача партийни организацешта тІадиллар новкъоста Л. И. Брежнева доклада тІара чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьара положенеши декхараши шоай балха тІа кулгалдара тІазца.

Зале цхьатарра чІоагІа тІоерах тох. КПСС-а сийле кхайкхо. Делегатеша, ура а айтта, дегаш гІоадаьнна моаршал лу ленински Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарега новкъост Л. И. Брежневга.

Съездо ладийгІар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара новкъоста М. А. Суслова КПСС Программе керда редакци кийчъярах дечa къамаьлага, хІаьта цу доаьхх соцам тІа а ийкар.

Съездо берригаш а раьза а болаш чІоагІийнар КПСС Центральни ревизионни комиссе отчет.

27 феврале Москве, Съездий Кремлевски Дворецe, шой болх дІахо бир Советски Союза Коммунистически парте XXVI съездо.

Іуйрайнарча заседане председателал деш вар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС Московски горкома хьалхара секретарь новкъост В. В. ГРИШИН.

«1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегІайоалара керттера лостинне» яха доклад йир съезда делегаташеи хьашташеи боккхача безамца тІанийцача СССР Министрий Совета Председателa новкъоста Н. А. ТИХОНОВА.

Новкъоста Н. А. Тихонова докладах прениешка къамаьлаш дир новкъосташа: В. И. Конотоба — КПСС Московски обкома хьалхарча секретара, Л. А. ГОРШКОВА — КПСС Кемеровски обкома хьалхарча секретара, А. П. ЛЯШКОС — Украински ССР Министрий Совета председатела, В. Н. ПОЛЯКОВА — СССР автомобильни промышленноста министра.

Съездага моаршал делар делегаташеи хьашташеи боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: ЛУИС КОРВАЛАНА — Чиле Коммунистически парте Генеральни секретара, ГЕРБЕРТ МИСА — Германски Коммунистически парте Председателa, АЛИ НАСЕР МУХАММЕДА — Йеменски социалистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Йемен Халкъа-Демократически Республика Лакхехьарча Халкъа Совета Президиума Председателa, Премьер-Министра.

Рапорт лу Нохч-ГІалгІайчен индустре

Съезда хьалхара шерра икъ йоаржаьча республике индустре болхлоша хьаал хьалха, 25 феврале кхоачаьбай продукци мальхама юкхареи изделей дукхагІа доле тайпаш арахецареи 1981 шера шии бетта план.

Бутт чакхбалалехьа планал совгІа 7 млн. сомий мехьа тайп - тайпара продукци мальхама йоаккхаргья, 4 эзар тонн метхдехттен 4 млн. кубометр газе йоаккхаргья.

Къахьегама оасарле пакхьара шин бетта программе кхоачашьяй. Машинаши оборудованеши эффективенегІа пайда эцар, къахьегам дикагІа вІашагІтохьабаккхар бахьанца йиш хиннай гІа мел кхийтта ерригa продукци къахьегама оасарле пакхьяра чотагІа тІакхетийта.

Дикка дукха кхом баьб металла, дошгоре, йІовхален электрически энерге.

Из толам боккхача доагІеш доле дакъа юкъедихьад мехкадьттахоша, мехкадьтте чакхдоакхараша, машиншиньераша, энергетикаша. гІишлон индустре, мІехьан кхачанин промышленноста, заняьа боахама кхыча доакъой болхлоша.

Февральски программе хьмара чакхйоаккх промышленноста дерригаче доаьлой производственни коллективаша.

Парте XXVI съездо болх беча деношка къахьегамеи политически хьмар чІоагІагІа айденнад промыслашка, заводашка, фабрикашка, цехашка, участкашка, бригадашка, «Хьмара. тІехьабусареш боаца, лакха эффективность йолаш бе болх» яхача девизагІа къахьегача цар керда доаккхий социалистически декхараш тІайийду.

ГІИШЛОНХОЙ СОВГІАТ

КПСС XXVI съездо ший болх беча укх деношка къаьстта дог гІоаддьнна ба Нохч - ГІалгІай гІишлошъеча управлене болхлой. Хьалхагіе а съезда сийна тІанийна хиннача социалистически декхарий укх деношка ятогаш еш хинна6 тха гІишлошъераш. Хьалхара моттиг яьккхача спецСМУ-11 коллективана елар карера кара тела ЦІе байракх. ХІаьта шоллагІен кхоалагІен моттагаш лаьцар СМУ-10, СМУ-5 коллективаша.

Шоаш 1981 шера тІайийца хиннача декхарашка цІаьхха хьажа а хьежа керда доккхагІдола декхараш тІанийцар тха коллективаша. Шера план 20 декабре кхоачаш а еш, шу чакхдоалаш совленагІа цхьа миллион сома мах подрядни болх бе, 10 эзар квадратни метр нах чубаха цІеноо дІадала, шитта материально - технически ресурсехи болхлой низехи дикагІа пайда эцара ларда тІа хьалха оттаяь хиннача ханал хьалхагІа 1500 моттиг йола дешара комбинат Грозне хьалъяь, яккха, Чернореча поселкера химзаводe кхаччалца трамвай никъ биллара шера хьахьожадаь яхча 10 бетта дІадахийта дакха лаьрхІад цар. Цул совгІа, республика колхозаштеи совхозаштеи новкъостала лаьрхІа доакъаръ 3 цех укх шера хьалъяь а яьккха эксплуатаце дІаяла лаьрхІад тха гІишлошъераша.

Укх деношка болх беш йолча вай хьамсарча парте XXVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева яьча доклада, вай парте чурчеи арахьарчеи политикана шоаш доаззув доацаш мутІахьа хилар белгалдаьккхар митингашка тха гІишлонхоша.

В. ЕМЕЛЬЯНОВ.
Нохч - ГІалгІай гІишлошъяра управлене парткома секретарь.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVI СЪЕЗД

КПСС XXVI СЪЕЗДА МАНДАТНИ КОМИССЕ ДОКЛАД

Комиссе председатела новкъоста И. В. КАПИТОНОВА доклад

Новкъостий!

17 миллионал дукхагIа болча советски коммунистий винал йолча XXVI съездо тешавеш хьахьокх дегIаснача социализмана карагIдьннараш, КПСС ленински идеалашта чIоагIа тешаме хилар, цун йохаргIоаца цхьоагIон кхоталлари. (ТIоврам тох).

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева доклада тIа кIоарга анализ яьй мохк экономически социальни дегIабара, кIанзарча хахарча мерттерча проблемашта, коммунизм хьалъяра дIахорча хан-юкъа йола парте стратеги тактикей массе а оагIорахьара отта а яьй, нийса хилар бахъ а даьд. Цу тIа боккхача низаца хьахьекхад шийн ларде халкъа хьал-торон, машар латтийтаран чIоагIбаран ю йоакхо уллача КПСС политико де лерхIа башха-дика гIулакхаш. (ТIоврам тох). Новкъоста Л. И. Брежнева доклада чулоац хьалха латтача Iилман уйлеи нерда общество хьалъяра исторически опыти, из марксизма-ленинизма гаьна юкъедихьа доккха дакъа да. Из я партен халкъой коммунизмагахьа дIахо дIахьайхашкахьа дахар духьа беча балха тIа дегаш ураувттаду программа. (ТIоврам тох).

Новкъостий!

Съезд хилалехьа партийни организацешка чакхъяьхар отчеташи хоржамаши. Цар чулаьцар ерригa парти. Партийня группашка, цеховойи юкхъанцарчен партийни организацешка цаIи ахи миллион гаргга собранеш хилар. Чакхъяьккхай 4589 районии, окружной, областной, краевой партконференции союзни республикай Компартей 14 съезди. Конференцейи съездийн балха юкъе дакъа лаьцар 1 миллиони 800 эзар нели совгIа делегаташа, къамаьл дир 85 эзар сего, царех 40 процент гаргга болхлойн колхозхойн ба.

Коммунисташ корта болаш, критически хьежар балха ерригача оагIошка — политически, боахама, организационни, идеологически. ЧIоагIа хьаштдолаш, хьадда йийцар мохк экономически социальни дегIабовлабара Кертерча лостамий проект. Собранешкеи конференцешкеи йоалайир вай берригa болх тоабаре тIеэрзаль йола лоархIаме конструктивни дукха предложенеш.

Отчетно-хоржамий кампание йоккха воздействи йир парте ерригaча звеньяй хьинар дIахо дегIадоаладара. Партийни организацеш кхы а чIоагIъенний, айденнад цар декал. Коммунистий производствереи общественни вахаререн авангардни лоархIам айденнаб.

Отчеташеи хоржамашеи хьахьекхар дIададахача шерашка парте нахацара бувзамаш кхы а айхагIа хиннилга, къахьегамхошта хьалхашкара цар сий айденнилга. КПСС лелае ма еззара лелаю вай обществера шин кулгалдарен лостам теларен роль. (ТIоврам тох). Советски наха чIоагIа къообалъю парте чурен арахьарен политика, сийлахь-доккха ленински гIулакх дIахохьош гIоревьнна вола новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача Централни Комитето бу берикате болх. (ДIаьхдаь тIоврам тох).

Партийня группашкара йоласнна союзни республикай Компартешка чанх а йоалаш хиннача ерригa собранешка коммунисташа чIоагIача безамцеи цIенача дег тIарен дийцар новкъост Леонид Ильич Брежневах, белгалбир парте ленински никъ чакх боахачара цун Iалальмате боккха къахьегам, кIаьд ца луш цо наьха ю йоакхо, чIоагIа машар, дунен халкъашта юкъера коммунистически болхлойн болам бахьан цо ше ца кховеш лоаттабу къоасам. Социализма гIулакха, Даьхе хоаьеш дегIайоалаяре цо дIалу шийн низ бола ерригa талант, партенеи паччахьалкхенеи хьавкъалии доал дии волча шийн Iалальмате йаьхий опыт. ХIаьта вай халкъо цунна жоп ду массене а сий дарцеи везарцеи. (ТIоврам тох).

Московски городской партийни конференце Леонид Ильич Брежнев берригаш раьза а, чIоагIа дегаш айденна я болаш хержар КПСС XXVI съезда делегаталла. (ТIоврам тох). Столица партийни организаце хьатайтар вай берригача коммунистий цаI бола лоIам.

Ма дарро аьлча, Леонид Ильич Брежнев ва ерригача партегара делегат, хIаьта мандатни комиссе заседане соцам баьб цунна номер цаI йола мандат дIадала. (ТIоврам тох). Мандатни комисси чIоагIа тешаш я из соцам съезда делегаташа безам хьаллоацаргхиларах. (ТIоврам тох).

Вай парте кулгалхой доккха сий дара-доаа тешал-да берригаш раьза а болаш съезде бахкийта Политбюро членаши членалла кандидаташи, КПСС ЦК секретараш хержа хилар.

Новкъостий!

КПСС ЦК ноябре (1980 ш.) Пленумо чIоагIъяьча представительства нормагIа XXVI съезде вайта хержав 5002 делегат. ЧIоагIа дика да 3572 делегат, е 71,4 процент, эгтара хьалха хержа хилар.

Мандатни комиссе хьажа а хьена бакъъяьй берригача делегатий полномочеш.

Российски Федераце краяй, областий, автономни республикай партийни организацешкара съезде ва 3003 делегат. Союзни республикай Компартей делегатий составе ва: Украина — 896 сег, Казахстана — 221, Белоруссе — 183, Узбекистана — 166, Грузе — 108, Азербайджана — 98, Латве — 52, Литва — 52, Армене — 48, Молдаве — 48, Киргизе — 37, Таджикистана — 32, Эстоне — 32, Туркменистана — 28 саг.

Новкъостий!

Съезда делегаташ ба болхлой классах, колхозни ахархоех, халкъа интеллигенцех, бахача наьха дерригача доакъошкара, вай вахара ерригача сферера нах.

Делегаташ ба социалистически индустре 1370 болхло. ХьалхагIа хиннача съездашка хиннарей дукхагIа ба уж. Вай зеле ба Атоммаши БАМ-и хьалъеш, Экибастузеи Курски магнитни аномалеи ченаш хьалйоахаш. СибарегIен шийлача моттигашкеи Юкъерча Азе йIайхача гIомарашкеи мехкдаьттеи газ йоахаш, керда йоккха территориально - производственни комплексаш хьакхоллаш боахкараш. Укхаза ниитта ба нердагIа йола машинаш оборудованни хьераш, халкъа эша товараш хьадераш, няха баха цIенош хьалдераш, транспортни магистралашка хаддаьна вахте латтараш. Массанахьа а болх бу цар творчески доккха хьинар долаш. Советий Мехка болхлой класса сийле алсамйоахаш. (ТIоврам тох).

Делегаташа-болхлоша пятилетка белгалйир башха-дика патриотически гIулакхаш дIадоладарца, тIехдика къахьегама коталонашца. Дерригача халкъо эффективности балха дикали айяра тIехьа лоаттабеча къовсама хьалха болх уж. 520-нел дукхагIча делегаташа ханал хьалха — кхаь-диъ шера чакхъяьхай пхе шера заданеш, 105-не шиъша, хIаьта 19-не кхоккха пхе шера заданеш, пхе шера а кхы совгIа а планаш кхоачашъяьй.

Съезде вайта хержав юрта боахама 877 болхло. Уж вертерча дакъе механизаторaш, комплексни звеньяй кулгалхой, бригадаштеи отделенештеи керте латта специалисташ, боахамий юкъарча предприятейи агропромышленния объединенейи балхахой ба. Чоалханеча хьалашка колхозашкеи совхозашкеи къахьегарша Iаламдар юртбоахама продукци дIахо алсамйоаккхилга. 270-нел совгIа делегат болх беш ва, новкъоста Л. И. Брежнева ше яьча доклада тIа ударни фронт аьнна цIи яьккхача, хьайбай боахаме. Цар гIулакхаца хьагойт дулх, шура, хьайбай кхьйола продукташ дукхагIа яхара къовсам мигта лоаттабь беза.

Партийни организацеша съезде вайтав 609 боахамий кулгалхо. Делегаташта юкъе ба производственни объединений, комбинатий, предприятей 388 директор, серийкай начальникаш. Цар юкъарчал доацаш вIаштIехьбоах парте экономически стратеги, производствана интенсификаци ента, бухсоддаш хьахулараш доккхий хулийтилга вахаре чакхдоахача къахьегача коллективай болх.

ДегIаенача социализма толамаш дуддувла лоархIамегIа бола хьист ба къахьегама, Iилма, культура чIоагIа союз. Съезда делегаташта юкъе ва 269 Iилмахо, издархо, художники, лор, хьехархо, артист, вай общества материальни духовни рузкъаш алсамдоахача, керда саг хьалкхевеча хьинаре даьъа лоацача советски интеллигенце кхьбола вакалаш.

Съезда делегаталла хержав СССР Iилмай Академе, отраслевой академей, союзни республикай академей боккъонца вола членеи членаш-корреспонденташи. Вай Iилмахой боккха лоархIам болаш ба Iилма-технически революци чакхйоахача, целевой социально-экономически комплексни программаш кхоачашъеча.

Новкъостий! Тиъо шу хьалхагIа коммунист Юрий Гагарин дувен тIа эгтара хьалха космосе вахар. Цу хана дена советски наха космически чакхе йоаца моттиг карасрзаеча турпалерча ополенна юкъе дукха къаьга оагIонаш йихьай. Шийтта космонавт ва съезда делегат. (ТIоврам тох). Царца ба сигала никъ беш интернационални экипажашта юкъе хиннараш, саго космосе дукхагIа ха яккхара рекорд яьнка сийдола турпалаш.

Съезде дукха ба партийни кадрай вакалаш. Делегаташ ба 1077 партийни болхлой, царна 589 парте окружкой, горкомий, райкомий секретараш, 550-нел совгIа делегат ва юкхьанцарча, цехови парторганизацей секретараш, партгрупоргаш. Цар массане а организаторски кхетамеи болх бу наха юкъе, къахьегача коллективашка, царех теша а теш сий а ду коммунистаца, къахьегамхоша.

Новкъостий! Ховш ма хиллара, КПСС советски общества политически система, паччахьалкхени общественни организацей ядро я. Коммунисташа хьинаре болх бу Советашка, профсоюзашка, комсомоле, парте никъ вахара чакхбоах. Цо хьагойт делегатий состав а. Царех юкъе 681 советски, профсоюзни, комсомольски болхло ва. Съезда делегатий кхаь дакъах шинне совгIа бараш СССР Лакхехьарча Совета, союзни автономни республикай Лакхехьарча Советий, халкъа депутатий моттигерча Советий депутаташ ба. СССР Конституци тIайийцачул тIехьагIа Советий болх кердача лагIа тIа баьнна, дIахо дегIаенай социалистически демократи. Советашта йоккха творчески хьинаре хилар вай паччахьалкхена керте латташ новкъоста Леонид Ильич Брежнева беш бола дукха оагIонаш йола болх. (ТIоврам тох).

Делегаташ болаш съезда балха юкъе дакъа лоац боалаш болча вай дипломаташ. Советски дипломатически болхлоша хьинаре гIо ду парте арахьарча политика никъ, машера Программа чакхъяхара.

Делегаташта юкъе ба Советски Эскара, ТIема-Флота, доазоновашкарчен чурчен эскарий сийле яьккха бIухой — маршалаш, инаралаш, адмиралаш, эпсараш, прапорщикаш, мичманаш. Царех дукхачар социалистически Даьхе лоравеш майрали турпалали гайтар. Армейски коммунисташа хадданза эргадоахаш тоаду лични состав тIом бе Iомалар, эскарски говзал, политически кийчбалар.

Вай Гераашцарча Низаша тешаме лорабу советски наьха машаре къахьегам, социализмана карагIдьннар. (ДIаьхдаь тIоврам тох).

Новкъостий! Съезде делегаталла хержай 1329 кхалсаг. Уж берригача делегатех 26,6 процент ба, укхал хьалха хиннача съезде хиннарел дукхагIа. Из да советски кхалнаьха общественни политически хьинар айлуш латтара дола къаьгга тешал.

КПСС ма ярра чулоац пролетарски интернационализм, вай мехка халкъий дохаргдоаца вежарашха дола доттагIал, новхалий хадаргбоаца бувзам. Съезда балха юкъе дакъа лоац Советски Союза 66 къамий халкъийн вакалаша. 35 шерага кхоачаш бола делегаташ 12,2 процент ба, 36-шерага 50 шерага кхоачараш — 50,4 процент, 51-шерага 60 шерага кхоачараш — 25,7 процент, 60 шерал тIехдаьннараш — 11,7 процент.

Партийни стажага диллача делегаташ ших тайпара бекъалу. Яхх сага революци хилалехьара партстаж я. (ТIоврам тох). 264 — парте бахаб 1917 шера ноябре дешъ 1941 шерага кхоачаш, 481 — Сийлахь-боккха Даймехка тIом болча хана, 4271 саг — тIом дIабаьнначул тIехьагIарча хана. Царех 1837 КПСС мутIарашка хьайиша тIехьарча пхийтта шера.

Делегатех 94 процентал дукхагIбараш лакхера, чакхдаккханза лакхера, юкъера дешар дийна ба. 498 саг Iилмай доктори кандидати ва.

Мандатни комиссе дега тоам а хулаш дIахойт Даьхенна хьалхашка дика хIамащ карагIдувларах делегатех 97 процент бараш СССР орденаши медалаши енна болга, 57 сага енний Советски Союза Турпала цIи, 670 — Социалистически Къахьегама Турпала. (ТIоврам тох).

Делегаташца 342 Ленински Пачхьалкхени премей лауреат ва, царех 99 болхлой колхозхой ва. Белгалдоалаш да дукхача делегаташта иттлагIча пятилетке шоаш ца кхобеш къахьегарах пачхьалкхен доккхий совгIаташ деннилга.

Новкъостий! КПСС XXVI съездо белгалъю партен халкъен вахарера лоархIаме векха. Новкъоста Леонид Ильич Брежнева доклада положенеши выводаши, съездо тIаэцаргйола решенеш вай социалистически Даьхено дIахо экономически социальни прогресс ярa них оарцагIбахара низ бола фактор а хинна дIаоттаргал. Ленински парте тохнамах чакхдаьнна кулгал а деш советски халкъо коммунизм хьалъеча пшкъа тIа керда коталонаш йоахаргьа. (ДIаьхдаь тIоврам тох).

ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГIА

СЪЕЗДА ДНЕВНИК

25 феврале съезда Iуйрийкарча заседане ладийгIар КПСС XXVI съезда Мандатни комиссе председатела нов. И. В. Капитонова яьча докладага.

Берригаш раьза а болаш съездо чIоагIийир Мандатни комиссе доклад.

Цул тIехьагIа дIаходихьар КПСС Центральни Комитета Отчетни доклади чурча а арахьарча а политика дакъера парте аргIанара декхараши, ниттa КПСС Центральни ревизиони комиссе отчет юкъйира.

СССР Iилмай Академе президента новкъоста А. П. Александрова белгалдаьккхар, советски Iилма парте XXVI съезда лоархIамеча толашка кхачар хилар. Вай доккхий толамаш да, аьлар цо, фундаментальни толамаш дакъе. Цунца цхьана вай Iилма толамаш дахьад халкъа боахамел оборонни хьакъера лоархIаме декхараш кхоачашдеча а.

ДIахо оратора дийцар знаней тайп-тайпарча доакъошка Iилмахошта карагIдийнарех эггара лоархIаме дараш.

Пхи шу хьалха аьлар цо, Iилмай Академена хьалхашка оттадаьдар мехка дерригa Iилма дегIаахара координаци ярех дола лоархIаме декхар. Цу дакъе кIезига даьдац. СССР Iилмай Академе цхьана сессеш яьй медицински юртбоахамеи Iилмашка болх беш болча Iилмахоша. КПСС XXV съезде къамаьл хилар, гриппа духьалара эффективни препарат хьахцара метод кийчъяьча ленинградски Iилмахой тохамеч. ХIана из боах укхуйцено хьыларда практикана юкъехьаь.

ЙиI къамаьл чакхдоалаш СССР АН президента заявлени йир, тхо, Iилмахой, аьна кхетадеш да ядерни тIемо фу дерзда, оаха лерхI тIема тaьна довларал лоархIамегIен хьавкъалагIен никъ болаш бац адамленна аьнна. Тхона дукха еза тхоай Даьхе. Цудухьа тхоашта де мел могар дергда оаха цхьаннха в тIом энкха йиш ца хилийтара, ма эшша низ болаш из хилийтара.

Иттлагiча пятилетке къаьстта бехктоххаме хеташ къестайир, хоам бир КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара новкъоста С. Ф. Медунова, краевой партийни организаце юртбоахама производства эффективность лакхъяра продукце дикал оаьланга товарш пробовлаш. Пхе шера Кубана чудена хьат 40 миллион тонн гаргга кIа. ПачхалкъагIа амбарчашка дIачукхьаьд 11,7 миллион тонн низ бола а хIьахера а кIа, е кхе кхьийкъа дерригача кIих 85 процент — цаьслагIча пятилетечуйл 3,5-зза дукхагIа. Кхоачашъяьй пачхахьалкхента хьайбай продукце дерригa тайпаш доххара юкъара планаш. Дулха дIачутелача доахах 80 процент тоаденна а юкъерча боараме дерста а да. ДIачулу шура практически хьалхарча сортах я хIанз ерригa а.

Юртбоахама продукце дикал лакхъяра краевой партийни организаце беш бола болх бийца а бийца дика лаьрхIаб Центральни Комитето. ХIаьта тхона къаьстта доккха да, аьлар оратора, ЦК Отчетни доклада тIа цун боккха мах бар. Оаха дIахо а чIоагIа теркам тIабахийта къестадергда уж дешаш, края къахьегамхошта цар дерригa гIулакх хьавкъалагIа леладергдолаш кхетам а луш.

Къамаьл даьчо дийцар крае дуга леладара йола йоккха база хьаярах. Кубанцаша кхоачашдаьд парте XXV съезде шоаш денна дош: йолаш я 100 эзар гектар керда дуга инженерни система! Долаш да лургда аьна хинна миллион тонн кубански дуга!

Юкъерча Урала экономика декIаахарах дувцаш, КПСС Свердловски обкома хьалхарча секретара новкъоста Б. Н. Ельцина теркам тIабахийтар Iилма производствацарча бувзама еш йола партийни влияни чIоагIъяра дешашта.

Пхе шера области халкъа боахамга Iилманеи техниканеи карагIдьннараш, ниттa изобретенеши рацпредложенеши юкъеккхаьарагIа кхачача экономически эффект ша миллиард гаргга сом да.

Цунца цхьана, белгалдаьккхар делегата, областера къахьегамхой шоаш даьха толамаш сов доккхий хеташ ца хилар. Отчетни партийни собранешкеи конференцешкеи ира критика йир коммунисташа партийни комитетий парте обкома, советски боахамей органий балхацарча кхоачамбоацараштеи ца деш дисараштеи. Тхона лер тIа ца хеташ да промышленни производство дегIаахара темпаш кIезиг-дукха лохьялар. дуккхача предприятешка керттерча фондехи материальни ресурсехи пайда эцара эффективность лохлуш хилар. дуккхача социальни дешашта, ниттa кхоачадала дага а доацаш долча Урала Iалама рузкъашта дIахо разведка елта тIехьадусаш хилар. Областной партийни организаце декхар оттадаьд из тIехьадисар дIадаккха аьнна.

Юрташкарча къахьегамхоша боккъонца къоабал а ю цхьанне санна массане хьал а лоац ленински парте чурей арахьарей политика, аьлар съезда трибуна тIара Кировски области Котельнически района «Путь Ленина» яхача колхоза председатела новкъоста А. Д. Черякова.

Цо хоам бир делегаташка, иттлагIча пятилеткан 1980 шерей планаш боахамо ханел хьалха кхоачашъяь хиларах. Продукце производство шозза алсамъяьккхай. Пхе шера планал совгIа кIезига ялат, льноволокно, дулх, шура ехка яц паччахьалкхенга. Дерригa доакъош рентабельни да боахаме.

Из дерригa а, кертагIдаьккхар делегата, де вIаштIехьдаьннад новкъоста Л. И. Брежнева инициативагIа тIайийца РСФСР Нечерноземни зоне юрта боахам дIахо дегIабоалабара де дезарех бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам тIагIертта кхоачашбар бахьан долаш.

Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара новкъоста А. Э. Восса дийцар из дош лоархIаме хилар съезде кертагIдаьхача планироване комплексно - целевой метода дешаех. Чакхъяьнача пятилетке республике отта а яьэкономически социальни дегIаахара плана юкъейихьай 12 комплексно-целевой программа. Цу тайпарча планироване чулоац халкъа боахама ерригa, керттера лоархIамегIа йола проблемаш, кулгалшца ду хала балхаш дIадахара проблема а юкъейолаш. Цо Iалаш ду тайп-тайпарча министерствайи ведомствайи балха координаци елга.

Цхьабакъда, комплексно-целевой программаш практически кхоачашъяр вIалла атта гIулакх а дац. Новкъарло ю ведомственни барьераша, программа материально-технически ресурсашца Iалашъяь ца хиларо, белгалъяь мероприятеш кхоачашъяра гIулакха дуккхача союзни министерствашеи ведомствашеи шоаш цхьанна а оагIорахьара бехктоххаме ца ларIаро. СССР Госплано, аьлар делегато, комплексно - целевой программаш органически царех доаллаш долча даькъа хьисапе халкъбоахама планашта юкъекхаьа еза а цу программашта доал дара эффективни система кийчъе еза а за хьагIаккхьчай.

ДIадахача пхе шера араьяннай вай ханарча нахах йола дикка лоархIаме а къаьгга а йола произведенеш, аьлар СССР писателий Союза Правлене хьалхарча секретара Г. М. Маркова. Цо шеко хила йиш йоацаш бакъду мехка художественни уйла тинал тIехьаюсаш ца хилара а, хIаьта из цхьаза цул хьалхаювлаш хилара а. Кхоана хургдар гуча а доалаш.

Литературай искусствай дерригача тайпаштеи жанраштеи Iалальнате йоккха воздействи яьй, белгалдаьккхар оратора, укх шерашца «ЗIамига лаьтта», «Юхаметтаоттаре», «Целина», яхача Леонид Ильич Брежнева произведенеша. Цу боккъонца халкъа произведенеш йолча книжкаша дIаьхий даьд советски общества духовни вахар, хьагойтай партийни уйлай лакха образец, дерригача поахалех бола художникаш хIанзарча хана объемнегIа а кIоаргагIа а тохнамаш дара доккхагIча маIане йола художественни обобщенеш яра хьалхьовбаьб.

Данза даргдоацаш хIама да, кертагIдаьккхар делегата, хIара литератора политически кхетам дIахо лакхбе а творчески общественни деятельность хьшарегIа хилийта а гIертар. творчески наха юкъе критикеи самокритикеи, профессиональни хьакъехьара дIадехараш, вай идеологена тIерабувларашца машар ца хилар дегIадоаладар, вешта аьлча — шоай творчески декхараш парте дIадехьхача тайпара кхетадеш хургболаш кадархошта кхетам балар.

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташа геттара дика тIанийцача Лаоса Халкъа - революционни парте ЦК Генеральни секретара, ЛНДР премьер - министра новкъоста К. Фомвихана, Монгольски Халкъа - революционни парте ЦК Хьалхарча секретара, МНР Сийлахь-боккхача Халкъа хурала Президиума Председатела новкъоста Ю. Цеденбала, Корея Къахьегама парте ЦК Политбюро Президиума члена, КНДР Административни совета премьера новкъоста Ли ден Она. Югославе коммунистий Союза ЦК Президиума секретара новкъоста Д. Драгосавача, Португальски компарте Генеральни секретара новкъоста А. Куньяла.

* * *

ЧIоагIа теркам тIабахийта, корта болаш къамаьлаш деш ювц КПСС XXVI съезда делегаташа коммунизм хьалъяра итогаши керда декхараши. Лакхерча партийни форума трибуна тIара цар дувц КПСС йоккхача авторитетах, бохаргбоацача халкъацарча цун бувзамах. Даьхен экономически низ чIоагIбе, советски наьха вахара хьал лакхде гIерташ хиларах. Делегатий дешашка парте гIулакха — миллионаш болча советски къахьегамхоша къахьегам, кхетам, талант дIалуш долча гIулакха мутIахьа хилар да.

Боахами культуреи хьалъяра даькъера толамаш доккхал деш белгал а доахаш, делегаташа ювц къоастанза йола проблемаш, белгалду уж къоастаяра эша хьадда наькъаш, средстваш. ЧIоагIа теркам тIабохийт цар партийни организацей болх тоабара, цар декал айдара дешашта.

Дерригача халкъашта эшаш ба машар. Из чIоагIа белгалдаьккхад КПСС XXVI съезда йолча Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева. Гой цудухьа дикага дог доахаш а раьза болаш а дувц СССР-е а дерригача дунен тIа дика уйлаш йолча наха гераш Iоаделга соцадайтара, ядерни катастрофа юхатохара, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара тIаерзаль йолча КПСС кердача конструктивни инициативех.

25 феврале сайрийнарча заседане председателал деш хиннача КПСС ЦК Политбюро члена, Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. Д. А. Кунаева къамаьл де дош делар Главмосстроя ДСК-1 № 5 йолча монтажни управлене комплексни бригада бригадира нов. А. М. Сурошкина.

Оратора дийцар гIишлойхошта нийслуш йолча проблемех. ИттлагIча пятилетка заданш, аьлар цо, оаха диъ шера кхоачашъяьй, планал совгIа 16-за вIаштIардаь бархI цIа хьалдаьд.

Халахете а, массанахьа боагIача тайпара теркам бац бригадни метод юкъейоалабара. Бахьан — цхьаболча кулгалхой мекъал, кхо тIа декхараш шоашта дIатIаэца безам ца хилар. Новкъарло ю кизаш, средстваш объекташка дIаекъаенна хилaро, материально - технически Iалашон даькъе долча кхоачамбоацараша.

Монтажникаш заводской конвейере санна болх беш ба. ХIаьта отделочникаша дуккха операцеш кулг-кара кхоачашъю.

Цунца цхьана оаха дика кхетаду гIишлойхой шоай дисциплинеи цIена болх барей боараи хIана кхоачамболаш боашилга.

ЧIоагIа раьза хилар со, аьлар болхлочо, новкъоста Л. И. Брежнева доклада тIа цIена къахьетара бола бехктоххам лакхбанза баргбаьц, лкача хана. ДикагIа ваха безам бий хьа - дикагIа къахьега. Цу тайпара гIулакх болхлой класса чIоагIа хьашт долаш да.

Республика къахьегамхоша хьинаре къахьегаш, дика хьоккхамаш долаш чакхъяьккхай пятилетка, аьлар Киргизе Компарте хьалхарча секретара нов. Т. У. Усубалиева.

Сихха карарзаеш латт республика йIаьхий Iалама ресурсаш. Нарын яхача додача хи тIара Токтогульски ГЭС проектни низага кхачьай — 1.200 эзар киловатт. Цу станце комплексе хьаьлча 19 миллиард кубометр хий чухоашеш йолча водохранилища практически къоасталый Ферганcки атагIарча хиш дехкача лаьттай проблема.

Цу хи тIа хьинаре къахьегаш юлаш латт Курпсайски ГЭС. Сийленца кхоачашдаьд гIишлохоша социалистически декхараш — хIаьта шу гаргга хьалха, парте XXVI съезд хьаелларга, болх бе йолаялийтай эггара хьалхара цун агрегат.

Республика къахьегамхой кийча ба новкъоста Л. И. Брежнева инициативагIа кийчъеш йола мехка ихачан программа кхоачашъяра доагIаш дола дакъа юкъедахьа.

Берригача мехкаца цхьана ритм йолаш, белгалдаьккхар электронни промышленноста министра нов. А. И. Шокина, болх беш я тха отрасль а. ИттлагIча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Алхха къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа производства боарам шозза лакхбеннаб. ЛоархIам боллаш лакхбеннаб электронни техника технически боарам, дукха хIамаш даьд керда изделеш кийчъярен карарзаярен ханаш лоацъяра дакъе, арахецача продукце дикал лакхъяра.

Цу гIулакха боккха лоархIам болаш хиннад комплексно - целевой программегIа Iилма - тохнамен конструкторски разработкашта планировани ярга довлар.

ЦхьайтталагIча пятилетке электронни промышленносто шийна дIатIаэцаргда керда, кхы а чIоагIагIа чоалхане дола декхараш кхоачашделга. Масала, хьасрга дукха миниатюрни электронни управлени йола машинаш, хIаьта, новкъоста Л. И. Брежнева доклада тIа белгалдь ма хиллара, цар хьелларгъя халкъа боахама дуккхача доакъошта боккъонца йола революционни торонаш.

КПСС Центральни Комитета Отчета хIара мутI хIама хьаде тIахьехаш ба, аьлар ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара нов. Б. Н. Пастухова.

Хьамсарча парте шоагий хьисапера шоай безам мутIахьа хилари комсомольцашца, кагийча нахеи мехкарашеи хьахьокх хоадамболлаш долча гIулакхашца. 30 миллион совгIа болча къоначa къахьегамхоша ханал хьалха кхоачашъяьй иттлагIча пятилетка плана заданеш.

(ДIахододер 3-ча оагIув тIа).

МОСКВА тахан. Москворецки набережне оагIорахьара хьежача «Россия» яхача гостиница юхе, Москворецки тIай, Кремль, Смоленски мий да тIара лакха цIеноаш.

Ю. ЛИЗУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГIА

СЪЕЗДА ДНЕВНИК

(Чакхдоалар. Доладалар 2-ча оагIув тIа).

Комсомольцаштеи кагирхоштеи йола къахьегамеи идейни чIоагIалеи школа хиина дIаэттаб Малхбузен Сибарегlара мехкадьттеи газеи бахьан долаш, Нечерноземье кердаяккхара тIехьа, Казахстана доккха ялати БАМ-а хало километраши бахьан долаш, хIара болх беча моттиге, дешача, эскаре гIулакх деча, общественни балха динали эффективности хилара тIехьа лоаттабу къовсам. Цхьайтталагlча пятилетке 130 совгIа халкъбоахама объект Ерригсоюзни ударни гIишлошка дIакхайкаль я.

ВIашагI а еллай массехк ди даьлча пятилетка лоархIамегIа ярех йолча гIишлошка дIагIоргйолаш а я ворхI эзар сагучуоагIаш йола КПСС XXVI съезда цIерагIа Ерригсоюзни ударни комсомольски отряд. Царна тIехьа гIоргба шоай лоIамагIа эзараш эзараш кагирхой.

Советски нах доккхал де бокъо а йолаш доккхал деш ба шоай нив болча товлуш боагIача Даймехках, аьлар Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **Д. Р. Расулова.** Отчетни доклада тIара положенеш, аьлар, декхараш пхе шеран перспективнех беча балха тхона магистральни лостам а хиина дIаоттаргда.

Республикана хIара дениа а холуш да КПСС Центральни Комитето масса оагIорахьара деш дола практически новкъостал. КПСС ЦК-с, Леонид Ильич Брежнева хьинаре хьаллацар бахьан долаш тхаинцига вIашагIъоллай Къулба - Таджикски территориально - производственни комплекс, хьалъьай цун объекташ.

Иттлагlча пятилетке Таджикистана къахьегамхоша даьхача толамех дувцаш оратора белгалъьхар пайда эцанза йола резерваш, къастта капитальни гIишлошъеча.

Съездага моарцал луш къамаьлаш даьд гулбеннараша безаме тIаийцача Афганистана Халкъа - демократически парте ЦК Генеральни секретара, ДРА революционни совета председатела, премьер - министра нов. **Бабрак Кармала**, Инде Компарте Къаман Совета Генеральни секретара нов. **Р. Раос**, США Компарте Генеральни секретара нов. **Г. Холла**, Эфиопе къахьегамхой парти вIаштIехьъяьккхара комиссе председатела, Социалистически Эфиопе ВВАС председатела нов. **Менгисту** Хайле Мариама.

* * *

26 февраля Iуйрийнарча заседане председателал деш хилар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-рча партийни тIахьожама Комитета председатель нов. **А. Я. Пельше.** Къамаьл де дош делар Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **С. К. Гроссуна.** Цо белгалдаьккхар республика партийни организаци агропромышленни, кхачан комплекс хьалран чIоагIъяран лерагIа болх чакхбоаккхаш хиина хилар. ХIана цунна чуйоагIаш я республика 57 процент керттера производственни фондаши 60 процент валоаш общественни продукти.

Керда мулаш даха дезаш ба республика къахьегамхой цхьайтталагIча пятилетке. Молдаве партийни организаце кхетаду кердача производственни структурай совленех биэза пайда эца, дерригача керттерча лостамегIа производство тешшамеи хаддаза дегIайоалаелга Iалашде шиъ вIаштIехь ца даьннилга. Цу хьакъехьа, белгалдаьккхар делегата, чIоагIа а принципиальни а къамаьл хиннад отчетно - хоржамий собранешка, районий партийни конференцешка. Молдаве Компарте XV съезде.

Хьамсарча парте политика беррагача советски наха чIоагIа могаеш а биэза хьаллоацаш а я, аьлар «Красподонуголь» яхача производственни объединене «Молодогвардейская» яхача шахта болхлой бригадира нов. **А. Я. Колесникова.** Ворошиловски областа горняки цIерагIа цо баркал аьлар Коммунистически партена, Советски пачхьалкхена кIора промышленноста къахьегамхой, отрасль дегIайоаларан цига технически прогресс хилийтарам йоаккха яр бахьан долаш.

Шахтераш, аьлар делегата, кийча ба партеи Советски правительствай керда задани кхоачанъе. Цо йийцар цар чотагIа доагор дукхагIа даьхха йиш йола резерваш.

Туркменистана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **М. Г. Гапурова** белгалдаьккхар республика толамаш ленински къаман политика бахьан долаш хьахиина хIама долга.

Империалисташа, царца цхьана маоисташа а, аьлар делегата, юкъмаччахьа доах дуккхача къаманах латтаки социалистически Даьхенах дола баьдар, коммунизм хьалъеча вежарашха йолча республикаша даьхача Iалаьмате доккхийча толамий лоархIам кIезигбе гIерт, КПСС ленински къаман политика чулоацам харцахьа боах, чIоагIа пропаганда ю реакционни долча харцахьарча хIамашта, вай халкъашта юкъера барт эгIабе гIерт. Бакъда цу буржуазни идеологаца лелаедчох хIама хургдац!

Вай низ сенах лаьт аьлча, из латт доттагIалах, вошал долаш хиларах, вайшиъ гIо деш хиларах. Туркменски халкъа шийи исторически опыто хьахьекхад из ниа шитта чIоагIа хилар. Оаха дег тIара баркал оал Советски Союза дерригача халкъашта, вай воккхагIволча вошийна — сийлахь - доккхача эрсий халкъа цхьаккха къайлагIа хIама доацаш новкъостал дарах, хIаьта де мел могар а дергда оаха из доттагIал дIахо йодача хана дегIадоаладара, чIоагIдара, кIоаргдара, бIарга са санна из лорадергда.

Чакхъьвача пятилеткагIа Советски Армене дерригача общественно - политически вахар, цун партийни организаци, аьлар Армене Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **К. С. Демирчяна**, дегIаенай КПСС XXV съезда идеяй берахатеча влияненгIа. Тахан гIаддаха а долаш съездела йиш йолаш да тхо республика экономически социальни дегIайовлайра программа толаме кхоачашъяй, иттлагIа пятилеткагIа белгалдаь хиина мулаш чакхдаьхад, хIаьта цхьадолча хьокхамашта дикка тIех а даьнад, аьнна.

Республика партийни организаци критически хьеж баьча балхага, цунна бIаргагу шийи кхоачамбоацараш, дикаэ дасареш, къоастадаиза дола дешаш. ДегIаенача производственни Iилма - технически потенциалех эффективнегIа пайда эцилга масса оагIорахьара лаьхдара, къахьегама ресурсех кхы а дикагIа пайда эцара, доагора - энергетически база дIахо чIоагIъяра, аьлар оратора, тIатеIIа болх бе безаш да тхо.

Гаьнарча Малхбоален регионе экономика, Iилма, культура сихха комплексно дегIайоагIаш, цига бахача наьха вахара хьал товлуш хилара хьакъехьа дийцар КПСС Хабаровски крайкома хьалхарча секретара нов. **А. К. Черне.**

Цунца цхьана, аьлар оратора, карагIдаьнарий критически мах а беш, оаха дика кхетаду производительни низаш кхы а сихагIех комплексни дегIадоаладара резервехи торонехи оаха хIанз а биэза пайда эцац. Краевой партийни организаце кхы а чIоагIагIа тIатеIIа болх бергба боахами культурен хьалъяра даькъе долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара.

Оаха, аьлар делегата, массане а цхьатерра могаю КПСС ЦК Отчетни доклада тIара Китайцарча гIулакхий хьакъехьара выводаш, пекински кулгалхоша доацар дувцаш леладеча гIулакхашта хьадда духьала да тхо, йоккхача эгIазлоица харцъюцар авантюристически политика.

Чакхъьвача пятилетке республика къахьегамхоша даьхача толамий хьакъехьа хоам беш Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **К. Г. Вайнос** белгалдаьккхар, мехкарче вежарашха долча халкъаша, эттара хьалха дерригача эрсий халкъо цIенача дег тIара гIо дар бахьан долаш уж толамаш даха вIаштIехьдаьнна хилар.

Социализмаеи капитализмаеи юкъерча идейни къовсама дешаш дувцаш оратора белгалдаьккхар, Эстони эггара чIоагIагIа антисоветски пропаганда ала тIалаттача участке уллаш хилар. Бакъда хIаьта а буржуазни «стратегий» уйлаш чакхъяргьяц. Цхьаккха тайпарча идейни мостагIашта — е океана дехьарча политикашта а е, пекински гегемонисташта а, е эмигрантски йовсарашта а, е обывателии мещанинаи а — цхьанена а могаргдац вай общества лард толхае, дахара а болх бара а вайна духьале е.

Къамаьл даьчо дийцар пропагандистски агитационно - массови болх дIахо товбара, вахарцара цун бувзам чIоагIбара республике дукха гIулакхаш чакхдаьхна хиларах.

Съездага моарцал луш къамаьл дир гулбенначарна безаме тIаийцача МПЛА — къахьегама парте Председатела, Ангола Халкъа республика президента **Ж. Э. Душ Сантуша.**

Парте XXVI съезд, аьлар КПСС Алтайски крайкома хьалхарча секретара нов. **Н. Ф. Аксенова**, советски халкъа, социалистически содружества вежарашка долча мехкашта, ерригача прогрессивни адамлерна йоккха заман событи хиина дIаэттай.

Алтая коммунисташеи берригача къахьегамхошеи кIоаргга кхетаду новкъоста Л. И. Брежнева белгалъяьккхачан программа кхоачашъяра край мел бокха лоархIам болаш я. ТIехьарча шерашка хоттама хьалаш къиза хиларах уж шераш хала хиина деле а Центральни Комитето, Леонид Ильича ше а массо оагIорахьара новкъостал дар бахьан долаш края вIаштIехьдаьннад доккхийча боарамегIа юрта боахама продукци яиха а пачхьалкхена дIаяла а.

Делегаташа берригаш раьза а болаш хержар новкъости Л. И. Брежнева доклада — Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда аьча КПСС ЦК Отчетахи чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьарча декхарехи йолча съезда резолюци проект кийчъяра йола комиссе. Нов. Л. И. Брежнев председатель волаш йола комиссе хержай 123 саг юкъе волаш.

28 февраля сайрийнарча заседане председателал деш хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр нов. **А. А. Громыко.**

Заседане къамаьлаш дир СССР композиторий Союзо правлене хьалхарча секретара нов. **Т. Н. Хренникова**, КПСС Тюменски обкома хьалхарча секретара нов. **Г. П. Богомякова**, Украина КП Донецки обкома хьалхарча секретара нов. **Б. В. Качура**, КПСС Красноярски крайкома хьалхарча секретара нов. **П. С. Федирко**, «Ленинградский металлургический завод» яхача производственни объединене слесарий-сборщикий бригадира нов. **В. С. Чичерова.** КПСС Татарски обкома хьалхарча секретара нов. **Р. М. Мусина**, Костромской областа Ефимски бархI шера школа хьехархочо нов. **А. А. Скирко.**

Председателал дечо хоам бир КПСС Центральни Комитета Отчетни докладахи КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетах йолча пренешка къамаьлаш даьд 40 саго, аьнна.

Делегаташа решени тIаэц пренеш соцае.

Предложени лу новкъоста Л. И. Брежнева докладах йола КПСС XXVI-ча съезда резолюци тIаэца.

КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара нов. **В. В. Гришина** Iоеш резолюце проект.

Берригеш раьза а болаш делегаташа тIаэц новкъоста Л. И. Брежнева доклада — Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда ю КПСС Центральни Комитета Отчета чурчеи арахьарча политика хьакъехьара парте аргIанара декхараш — йола КПСС XXVI съезда резолюци.

Съезда делегаташи хьашийи ура а гIоет чIоагIа, дIаьхдаь тIоараш тохаш тIа а эц из решени. Зале цIогIарч детт КПСС сийна. Гулбеннараша чIоагIа деташ айдеина болаш моарцал кхайкаду ленински Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъостага Л. И. Брежневга.

Председателал дечо предложени лу КПСС Программа керда редакци кийчъяра хьакъехьа съезда соцам тIаэца.

Цу деша хьакъехьа къамаьл де дош лу КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара нов. **М. А. Суслова.** Цо йоах:

— Новкъостий делегаташ! Парте XXVI-ча съезда аьча КПСС Центральни Комитета Отчетни доклада тIа новкъоста Леонид Ильич Брежнева оттадаьд КПСС Программана хувцамаши тIатохараши де дезаш хилара хьакъехьара дош. Сона хет Леонид Ильича предложени хьаллацеи цу деша, хьакъехьа шийна хетар хьахойтеш цо аьннача раьза хилеи вай бокъо я аьнна.

Зале дIаьхдаь тIоараш детт.

Нов. М. А. Суслова Iоеш соцама проект.

Делегаташа берригаш раьза а болаш тIаэц КПСС Программа керда редакци кийчъяра хьакъехьара соцам.

Председателал дечо Iоеш КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетагIа болча соцама проект.

Берригаш раьза а болаш делегаташа тIаэц соцам.

Цу тIехь чакхйоал сайрийнара заседани.

* * *

Дукхача шерашта йоза дерригача халкъа хIама хьакхоллара программа хиина дIаоттаргда коммунистически парте XXVI съезда документаш. Сийлахьча партийни трибуна тIара къамаьлаш деча берригача делегаташа яхаш ма хиллара, съезд вай сийлахь - доккхача де лерхIачунга — коммунизмага — долхача наькъа керда лоархIаме белгало я. Ораторашa чIоагIа тешаш ба парте гIулакх, халкъа гIулакх толаме кхоачашхургхиларах. Из оптимизм — вай планаш реальни хилар, парте белгалдь декхараш толаме кхоачашдара уйла чIоагIа йолаш хилар.

Делегаташа конструктивно а корта болаш а дувц дерригa низаш, ерригa резерваш коммунизма материально-технически база дIахо чIоагIъяра, коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа кхоачашъяра оврцагIдаха гIерташ советски нах хиларах. КарагIдаьнарий итогий анализ а еш 17 миллион болча советски коммунистий отрядо бахийтараша мехна кхоанен уйла еш, самокритично мах бу шоай балха.

КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара нов. **В. В. Гришина** председателал а деш хинначи Iуйрийнарча заседане делегаташ болабелар съезда ден порядка аргIанара дош дувца. «1981—1985 шерашкеи 1990 шерага кхаччалцеи СССР экономически социальни дегIайовлайра керттера лостамаш» яха доклад с дош делар съезда делегаташеи хьашашеи безаме тIаийцача СССР Министрий Совета Председатела нов. **Н. А. Тихонова.**

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIа нов. Н. А. Тихонова доклад дукхаза дIаьхдаь тIоараш детташ юкъагIа яьхар.

Цул тIехьагIа доклад юкъа йолайир. Пренеш хьайиллар КПСС Московски обкома хьалхарча секретара нов. **В. И. Конотопа.** Юрта боахаме, экономике области къахьегамхоша даьхача толамех дийцачул тIехьагIа, къамаьл дечо белгалъьхар, общественни сектор, наьха шоай долахьара боахамаш дIахо дегIадоаладара пайда эцанза йола резерваш. Областа экономика кхы а сихагIа дегIайоалаяра новкъостал дергда — парте обкома инициативна — технически прогресс сихъяраш Iилман производствай бувзамаш чIоагIдараш йолча общественни координационни совет вIашагIйоллара.

Делегата аьлар цхьайтталагIча пятилетке Подмосковья къахьегамхоша лаьрхIад къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа промышленни производства объем дукхагIа хулийтилга Iалашде, хIаьта юрта боахаме хIара болх беча саго хьадер дикка лаькхде.

КПСС Кемеровски обкома хьалхарча секретара нов. **Л. А. Горшкова** белгалдаьккхар областа коммунисташи берригa къахьегамхойи чIоагIа хьнар тIадахийта областа предприятешкеи гIишлошкеи доагора а энергетически а ресурсаш кхоира КПСС Кемеровски обкомо беш бола организаторски политически балхах бола КПСС ЦК соцам кхоачашбе гIерташ хилар.

Кхоачашданза долча декхарех, боахами культурен хьалъяра юкъе долча кхоачамбоацарех дийцачул тIехьагIа, делегата белгалдир, партийни организаци масса хана а доагIар хьадехаш кадрашкера болх беш хилар. Массанахьа а хила йоагIача боарзоме эц исполнительски дисциплина. Экономика дегIайоалаяра дукхача лостамашка пятилетна мулашка кхача тардеина дац.

Доагора - энергетически ресурсаш мехка тIехь тIехьагIа дукхагIа эшаш хиларо, белгалдаьккхар къамаьл даьчо, планировани еча органашкареи йоагI-йоагIача министерствашкареи хьадех Кузбасса дукхагIа теркам тIабахийтар.

Иштта къамаьлаш дир Украински ССР Министрий Совета Председатела нов. **А. П. Ляшко**, СССР автомобильни промышленноста министра нов. **В. Н. Полякова.**

Съездага моарцал делар делегаташеи хьашашеи безаме тIаийцача новкъостаща **Луис Корвалана** - Чиле коммунистически парте Генеральни секретара, **Герберт Миса** — Германски Коммунистически парте Председатела, **Али Насер Мухаммеда** — Йеменски социалистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Йемена Халкъа - Демократически Республика Лакхехьарча халкъа Совета Президиума Председатела, премьер-министра.

(ТАСС).

Доазол дехьара

ЧССР. КПЧ XVI съезда сийна тIайнца социалистически декхараш кхоачаши тIехкхоачаши деш ба Прагерча «Митас» яхача шинни завода къахьегамхой. Доккхий толамаш доахаш къахьегара царна новкъостал ду дика вIаштIехьбаьккхача къахьегамо, рационализаце, ерригача коллективо хьнлар айдь, тIетеIа болх беш хиларо. Предприяте шерра пайда эц Саратов, Львов, Щекино яхача городий производства новаторий балха опытах.

СУРТА ТIА: дукха мукъ кхухьача грузовикашта йола покрышнаш хьеш ва Мирослав Медвед — завода дикагIбарех вола производственник.

ЧТК — ТАСС сурт.

Калейдоскоп

КХАЪ МИШТА ВАЛА ВЕЗА

Малхбузехьа кхааш тоалагеттара чIоагIа даьрка да. Швейцаре арадуйлача «Биланц» яхача финансови обозрена коррупцие дунен тIа поведени мишта хила еза аьнна болалуш болча бизнесменашта хьехар деча дIахьачал. Журнало иезатехача карта тIа дерригa мехкаш кхаъ группашка дийкъад: «XX-ча бIаьшерашкара лоамаре хайра» — кийттараш, из лазар лаьцараш, «кхаъ боацаш гIа а бакъха йиш яц» яхараш. ТIеххьарчаиа юкъебоагIа, масала, американски континента тIа мел яраш хIана яц аьнна йола пачхьалкхенаш.

Дагадоагlаш хила веза, кхаъ лулга а ший бокъонаш йолаш долга: ухкава расписка е финансови отчет хьаль вргдац Iа. Ахча дIалулга, хьехар ду журнало, массарел а аттуш болаш да финансови газета оагIоашта банкноташ юкъе а дехка. Шоаш вIашагIкхийттача хана дIадала дезачунга уиз а ца дуй, хийцие дIале из, цу хана цун теркам тIабахийта мегаргба цу номер тIарча «секвердаме» йолча статьяца. «Биланцо» яхьйза итт заповеди юкъе укх тайпара яраш а я:

— Шоашта хьадоагIанох 20 процентагара 50 процентага кхаччалца «лаьрххIача гIулакхашта» дIадахийтара дIадилла.

— Бакъ йола «информации» эца хьажа: доал кхоачаш вода хIара принц е ваший, воIi тронни зала е ший даь воша — правительства члех волча дIачуваха торо йолаш мича ва.

— Хьай гIулакх къовстаделга кара долча сага до бетта эцача алапех 15 процентал кIезигагIа ахча ма лелаш. Цунца цхьана секретарашта кIезиг-дукха совгIаташ дала диц ма де. Иштта ца дойя, хьона лоархIаме дола кахьат «ца ховш» кхьча пешка чу хилаи тарлу.

●

ВИЦВЕННА НИКЪ

Дукха шераш да цу наькъа тIа гIодла поездаш ца лела. Наькъашка мукх а дуаш дIаихайса деда паровозаш. Аьха наькъага хьожаш бола кIазига болхлой мара бац Порту—Велью яхача бразильски городера Гуажара-Миринге кхаччалца 366 километр дIоахал а долаш йодача магистрале хьатIагIертача джунглешта духьала латтараш.

1867 шера немецки инженера Франц Келлера машинникъ билла аьнна предложени елар, из эшар Амазонка джунглешка йола Iаламе бийдал хьаузоара. 1872 шера Англера Белен яхача порте хьаера оборудовани, ухкава хьагулбир «дарегIа бола бозхлой низ а». Ухказара уж лодкаш тIа а ховшабь. 2500 километр дIоахал дола никъ бе бахийтар хIана Порту-Велью уллача кхаччалца. Хьалхарча пхе шера ворхI километр мара бацар берригa а билла никъ. Бакъда, масса сага вахар дIадихьар цу наькъо! Официальни йолча дийнеегIа — яла эзара сага, официально йоацачох — шоазткъа эзарие. Уж боабир Iамагlча хоршо, бIехаламаша, акхача хьайбаша, индейций дохьам техача тIамхкаша. Цудухьа, «Iовжала никъ» аьнна цIи тиллай цу магистралах.

Из хьаьра 32 тонн доцуш дIадахийтача трасса тIа гIолла 1912 шера 1-ча августа хьалхара поездаш яхар. Цар Амазонкей джунглешнара каучук кхухьар. Амма 20-ча шерашка дунен рынке хьалха хиинна юхе вIалла мах а ца луш йисар бразильски бийдал: Малхбоален-Малхбузехьарча Азера каучук дукха дарегIа яр. 1930 шера Порту-Велью — Гужара юкъерча магистрале тIа гIолла цхьа поезд мара лелацар Цул тIехьагIа цхьаккха а ца лелаш ерригаш а сайцар. Гучадаьлар автомобилашца лелийта дукха а пайданагIа долга. ХIаьта а къаьна машинникъ наг-нагахьа дагабох. Бензинага дIабода мах юха а ца соцалуш тIа тIа дукхагIа хул, хьанна хов, дахан дийнахьа паровозаш юха а эшаш хулий а?

(АПН).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАРЕН ПРОГРЕССЕН БАЙРАКХА КIАЛ

Дерригача дунен теркам тIаэзаб КПСС XXVI съезда балхо. Ерригача континенташара хьаухача отклика дог тешадеш хьахьокх, вай ленински парте XXVI-гIа съезд 80-ча шерий лоархIамегIара политически событисана историна юкъегIоргхилар. Из бакъду КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева съезде яь Центральни Комитета Отчетни доклад болгтала дерригдунен лоархIаме хиларо.

Цу доклада тIа хьадда яьлаш деннад вай замалахьа саготагIа, адамлено чIоагIа саготдеш долча дукхача дешашта, шаьрра белгалдаьд вай мехка меттел, дерригача дунен а халкъий вахара хьаштаьшта ма хеттара дола доккхий декхараш, уж кхоачашдара тIадолха хьадда наькъаш хьахьекхад. Доклад дехьарча дукхача комментарешка белгалдоаккхаш ма хиллара, КПСС ЦК Отчетни доклад — из да творчески марксизма - ленинизма тIехьбаьна бокхача лоархIаме документ, Iилман коммунизма теорени практически юкъедихьа керда доккха дакъа.

Дунен халкъашта юкъерча общественноста шеррача гIоараша чIоагIа бувцаш а хьаллоацаш а бе машар чIоагIбар, кхохкам геттара кIаьдбар духьа Советски Союзо лерагIа лоаттабу къовсам. Цу бокъъал бакъахьарча гIулакха юкъе шийи конструктивни дакъа дахьарца, белгалдоах дукхача комментатораша, советски халкъо къоастаю, белггала дерригача дуненна лоархIаме йола проблема. «Цудухьа, — Л. И. Брежнева белгал ма даккхара, — машар лоаттабарал, хIара сега эггара керттера бокъо — вахара бокъо Iалашъярал доккхагIа, лоархIамегIа дош дац цхьанна а халкъа».

Л. И. Брежнева съезде дIабаккхари дунен халкъашта юкъера кхерамале чIоагIъяри духьа вай мехко тIагIертта хьеташ дола кхыа кхы тIа а алсамдаккха лаьрхIа йола дукха керда лоархIаме инициативаш. Цо хьахайкадир юкъерча гаьналга кхувсаш йола НАТО мехкийи СССР-еи керда ракетно-ядерни средстваш Европе дIаийсъяра тIехь хIанзе а дена мораторий оттае Советски Союз кийча хилар. предложени елар ядерни катастрофа ца хулийтилга вахара хилвиза даргдоаца лоархIаме хIама хилар хьахокхаргдолаш, дунен халкъашта юкъера хьал уиахцIена дарга, тIом да хилийтарга вугаш дола дIоагIаш лахар духьа Совета членаш йолча пачхьалкхений лаккхерча кулгалхоша дакъа а лоацаш Кхерамалене Совета лаьрххIа йола заседани гулъяра идея хьайкаергйолаш, Гаьнарча Малхбоалене тешам балара гIулакхех лаьца дешаш хьашт долаш дола дерригача мехкашца хьадда переговораш е кийча хилар а кхы дараш а чулоацаш. ТIема даькъе тешам балар чIоагIдара гIулакхаш чакхдоаха зона дикка шеръяра хьакъехьа керда предложенеш лургйолаш йола дунен халкъашта юкъера авторитетни комитет вIашагIйолле, аьнна.

Дерригача дунен тIарча наьха теркам чIоагIагIа тIаэзар советско - американски юкъметтига хьалах Л. И. Брежнева дийцачо. Из законагIа хила ма доагIара хIама да, хIана аьлча дунен халкъашта юкъера хьал дуккхача даькъе СССР-еи США-и политиках тийша доланда. Берригача пачхьалкхени общественни деятелаша, цIена дог-уйла долаш болча берригача наха могаду вIашагI кхийттача Штаташца дерригача, цу даькъо эггара лакхагIбар а болаш долча, боарамашка конструктивни диалог е Советски Союз кийча хилар.

Хьаьнъалагlен кийса уйла еша бола Малхбузехьара, цу даькъе вIашагIкхийттача Штаташта шоашта чухьара а, деятелаш кхетадеш боагIа хьадагалаьца бувцача боацаш болча «советски тIема кхерам» бахьан а доахаш гераш Iоадар беркат дардоацаши Iоажала кхерам бахьаши дола хIама хилар. Дерригa а цхьа масал. ПIий хана, къаьст - къаьста тIахьожалара сихъялуш йола боеголовкаш ракеташ тIа оттаяра идея вIашагIкхийттача Штатий хиинеча хана, Советски Союзо предложени елар наступательни стратегически гера цу тайпара эргадаьккха товдергдоацаш дош дала. США-с из хьаллацанзар кердача боеголовкаша шоашта цхьан оагIорахьара совленаш Iалашъергья аьнна а хеташ.

Изаморг да хIанз США «Трайдент» яха форда ракетни система кийчъяра леладер а. Цунна а Советски Союзо предложени елар цу тайпара системаш хьаелга дехна аьнна. Из предложени тIаэцанзар. Юххера а, США хьадаьд «Трайдент-1» яха керда хи кIалгIолла лела ракеташ тIалатта «Огайо» лодка, хIаьта Советски Союзе — «Тайфун» яха изамо система.

XXVI съезда трибунера Л. И. Брежнева хьахайкадир, хи кIалгIолла лела керда лодкаш — США-ра «Огайо» яхача тайпара дараш СССР-ера укжаморгаш — хьадара доалуе оттадара хьакъехьа а хIаьта шитта цу лодкаш тIа уттаеш йолча хIанзарча баллистически ракеташта модернизаци ецен керда яраш хьаелгеи декхара хьакъехьа а барт вIаштIехьбаккха СССР кийча хилар.

Керда советски предложенеш ерригача континентий столицашка бокъонца Iомаеш я. Цар дог теша а деш бакъду, исторически советски машара Программа шийи XXVI съезде лерагIа дегIайоалаеш йола КПСС машарен прогрессен байракх лелаер йолга.

РЕАКЦЕ КОРТА ХЬАЛЪАЙБАЬВ

Граждански тIом болча хана Испане хиина «Но насаран!» — «Уж чакхбаргбац!» — яха лозунг юха а актуальни хиина дIаэттад. 23 февраля дерригача дунен тIа дIахезар Мадридера сихха бель хоам: Испане столице путч а гIайртаб, парламента здани гервашца кийчбеннача гвардейцашца дIалацай, депутаташи правительства членаши аманаташ санна лаьца боагIабу, путча кулгалхочо подполковника Молина дIадийхад военни правительства вIашагIйоллийта. «Хьанна да эскар?» — яхача хаттара долча жопах тийша хиннад цу деношка къонача испански демократена вахар е валар.

Событеш дIахо дегIалхкаро хьахьекха ма хиллара, эскара дукхагIдолча даькъо путчисташ хьаллаьца бац. Мадрида юхе квартирашка дIаийсъяь хиина «Брунете» яха танкови дивизи, цун массехк эскар къайлагIа баьча барта юкъе хиннаи, правительствацa духьала ца йоалаш йисай. КонституцегIа керттера главнокомандующи лоархIаш вола Испане король путчисташ харцбеш ва. Юххера а мятежникаш дIакара ца бахача кхы а де хIама доацаш бисаб.

Путчана керте лаьтта Моликан цун оагIув хьаллоацараши лийцаб. Лаьца чувеллав иштта Валенсийски военни округа командующи инарал-лейтенант Миланс Дель Боск, хIаьта иштта лийцаб «Брунете» яхача танкови дивизе дукха эскараш а.

Уж берригаш а фашистски путч вIашагIйолла гIийртарех ба. Бакъда хIаьи бокъонца гуш да цун овлай гаьнна кIоарга чудолхаш хилар. Гучадаьннад пленагIа хилийта лаьрхIача тIема хунтана керте оттаве лерхIаш хиннар сухопутни бIу ний штаба начальника заместитель инарал А. Армада волга а.

Испане, масала, эскара дукхача лакхерча посташка Франко фашистски режим хьаллоацараш хинналга дукха хана дена ховш хиннад. ХIаьта иштта мейрра арадлехка шар тардаларо тешал ду царна духьала латта демократически низаш цхьагIо йоацаш хиларе. Дукха а йоацаш а тIехьа мехкара керттера йиъ политически парти — демократически центра правительствени союз, цунна аьттехьар халкъа альянс, аьрдехьара шин парти — социалисташи коммунисташи вIаши барта а уха цхьане тIенйяьй лоархIаме решенеш. Бакъда керда конституци кийчъялчул, парламент болх бе йолаенначул тIехьагIа дикагIа хьагучаьннад цу партешта юкъера тайп-тайпара классови башхалонаши мехка хьалхашка латта декхараш малагIча наькъаца кхоачашдергда яхача деша царна юкъе барт ца хилари. Цунах пайда эца лерхIаш хиннаб путчисташ.

Иштта эттача хьалахьа социалистически коммунистически партеш ерригача демократически партешта юкъ гаргIола программа кийчъергйола коалиционни правительства вIашагIйоллара тIехьахийнай. Бакъда, демократически центра союза кулгалхочо Л. Кальво Сотело из идея хьатIаийцаац, хIаьта аьхха шоай парте низаш мара боацаш правительства вIашагIъеллай. Из дерригa а, бакъда, Испане чурча политически вахаре дIахо а чоалхаце гIулакхаш кийсдала тарлуш хIама да.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Прессо тешал ду

«ИЗРАИЛЬСКИ ЯЛСМАЛЕРА» УДАРАШ

Франс Пресс Агентства Иерусалимерча корреспондента дувцачунга хьежжа «Юманите» яхача газето хоам бу, 1980 шера Израилера дIауха нах масса йолча рекордел тIехбаьлаб яхаш. «Из халкъа № 1 йола проблема я», — аьлар кнессете Израиля премьер-министра заместитела Симха Эрлиха. Иштта сатем байна ва депутат-лейборист вола Узи Барам а. «Цу гIулакхо, — йоах цо, — бокъонца бола кхерам тIатувс израильски общественен пачхьалкхенен».

Хозахета уж корзагIбаьнна боашилга ховш ба специалисташ. «Доазол дехьа дуйха нах дIаахаро тешал ду израильски общество чIоагIа хала лазьр долаш хилара», — хеташ ва Шмуэль Лахис, жугатий агентства генеральни директор, дукха ха йоацаш бомба иеккхача санна эффект а йолаш, эмиграцех лаьца яьча доклада автор. «Кхьча мехкашкара дIаухаш бола нах белгала кIезигагIа хилар — из сионизм эшарах дола къаьгга цхьа масал да», — аьлар Эфраим Урбаха, Иерусалимерча Жугатий университета иудейски тохкамаш деча институто вофзаш волча Iилманхочо.

Израилерча массови йолча «дезертирствана» чIоагIа сагота ба военни бараш а, царна тIа-тIа калагIа хул эскаре нах кхувла. 1980 шера июнь бетта мала фу хет хьажар духьа яьча опросо хьахьекхар 10,9 процент болча израильтянаша шоай мехкара дIабаха лаьрхIалга. 1976 шера иштта безам бараш 5 процент мара бацар. Статистико бакъдеш дувц, дуне мел да Израилера дIаиха нах тайп-тайпара лаьрхIача тахан 400 эзаргетара 700 эзаргега дIакхоачилга. Ахкха 1980 шера мехкара 30 эзар израильтян дIабахар. ДикагIола вахар лохаш мича ух уж? «Израильски ялсмалера» удачарех дукхагIбараш ираз лаха гIерташ ба США, Канаде, Австрале.

Иштта дуйха нах дIаахаре бахьанаш массехк да. Эггара хьалхе тешаме хьал долаш йоаца израильски экономика, йоккха йола налогаш, Iаьдаза бюрократизм, фусамий проблема, тIеххьара а, дунен ерригача рекордел тIех а яьнна, 1980 шера 132,9 процентага дIакхаьча кхувсалуш йола инфляци. Цул совгIа, нах эттаб стабильни а хила дIа ца а отташ, тIом хьара кхерам тIалатIача цу районерча хьалех.

Николай ВИХЛЯЕВ,
АПН корр.

Париж.

Вошал долча халкъий дезала юкъе

АЗЕ ЭГГАРА КЪУЛБАСЕДЕНГАХЬАРЧА МОТТИГЕ

«Донкхийча седкъаша меттел, кагийча седкъаша а хозъю сигале» — каст-каста ипта сан бонкхийча наха — долганашца шоай халкъах. Сибарегіен эггара йистерча Къулбаседен дилла бахача наьхаь тхьаь ялинех цаI я из кIеззигача нахах латта этнически группа. 1979 шерарча переписагIа 5,3 эзар сагах латтар из. ХIаьта 1925 шера берригаш а 689 саг мара бацар долганаш....

Нхо біаь шу гаргга да са хални пенцашца, нганасанашца, къамий кхыча группашца цхьана. Таймыр яхача ахгІайрен тІа, азиатски материка эггара къулбаседехьарча йисте дала, — дувц Огдо Аксенковас, чарахьа йоIо, СССР писателий Союза члейа, эггара хьалхарча долгански поэтессас. — Геттара цІимхара я тха лаьттан климат. Амма са дахьта кхы а кIезигагIа къахстаме хиннад цар шоай нана лоархIаш хинна лаьтта. хIана аьлча Iаьдал паччахьа бе даьллача Россе хиннадаш массанена а цхьтарра бокъонаш луш дола закон. Сай даь нанас Дьэбтена дукха дийцад сона лазраш, моцал, къел да лоадуш къулбаседехьарча саьрч леладерийн чарахьийн біарчча деавлаш бовш хиннача хінах дола хабараш. Дакъазача а бокъо яйнача а я халкъа ховш дапар дешаргйоалуви медицински гIулакхаш делгеи яхар йуд. «ХIана ваьинав хьо гІайгІа долахьарча тайта дуней тIа? Хьа метта бовзаргбац дулхачам, хьа дегIаго кховчаргьац аьнха цІений юргIа йIовхал, велакъажар даргдац хьа юхье тІа, дилла а гIийла хьежаргда хьа біаргаш...» Цу тайлара дола кIалбисача наьха ллеш доахар долганий кхалнаха шоай ега чу дадача берашта.

ДIадахача тIеххьарча 63 шера къехетамегIа хиннадц наха Таймыра климат. Амма кхы тайпа, санъердаметIа, нравегIа дола вахар денал са мехкахой болча. ЙІовхали паччахьалкхен йоанхои Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце ений тхона. Цо йиш хилийтай нагийча къамий первобытнообщинни стросра социализма чу доалаш гIа баккха. Цо кхайкаьй хIара советски сага, моллагIча къамах ва вале а, шийна ниисса бераштa юкъе ниисо бокъо хулийташ йола къамий политика.

Лакхача дегIара а хьинар долаш а йолча Огдос раьза а хиле йоазийг сона Дудинка яхе город, Таймырски (Долгано-Ненецки) автономни округа административни центр. Цу городa кхо біаь шу совгIа да. Дукхаза віаштIардаь цІенош а долаш йола цуи улицаш Енисейна йиста ІотІа а отташ хьеихача боса яда.

Цевошка — электричество, газ, водопровод, канализаци, телефон. Уж хьалдаьа лаьрххIа къулбаседена уттаьльчи проектагIа.

Шовзтъа шу да Дудинне болх беш фордев додача хиня порташ йола. Атомни ледоколий гIоица Къулбаседен Шаи океана фордаш тIа гIолла біарччача шера мовхьаш кхуьль укказа транспорти немаша.

Масеан школа-интернат я городе. Саьрч леладерийн чарахьийн берашта юкъера образовани лу цар, доллача хIаманца паччахьалкхен чотах Іалаш а деш. Дудинке я Къулбаседен юрта боахама специалисташ кийчбу техникум, медицински музыкальни училищаш, итташ библиотекаш, клубаш, спортивни халдарев залаш. Тахан укказа хьажа йиш я центральни а моттигерча а телевидене передачашка. ХIаьта дудински радио программашта бигь меттала трансляци ю, долгански, ненецки, нганасански, эрсий.

Таймыре да дунеи тIа эггара доккхагIа дола аккхача а нара Іомадьвча а саьрчий Іул — аргда вай 600 эзар корта Къулбаседе бахача нахa традиционни лоархIаш бола саьрч леладерий къахьегам хIанзарча хапарча техника кIийлен тIа баьниаб хIана, цар мукъагIа я дIа-са кхуьла чубаха моттигаш, рацеш, самолеташ, вертолеташ, снегоходаш. Хувцамаш хиннад долганашта ишта традиционни болча чарахьий къахьегама хьадашка.

Амма тахан долганий гIад а баха цIераш яха йиш я шоай гIорбаьинача саьрч леладерийн чарахьийн меттел, бокхийча Іилманхой а. Царна юкъе ба, масала, географ Евгений Петровя историк Татьяна Еремина. Долганий ба шоай лораш, инженераш, геологаш, актераш. ХIаьта «Хейро» («Кхийтта йоагIа малх») яха Къулбасeдее халкъий иллейи халхарийн таймырски ансамбль вай мехка дукххача городашка йовзаш я, цо выступлени яьй Москвани Ленинградев йоккхагIа йолча залашка.

— Лоаща аьлча, берригa советски нах санна дах тхо, вай халкъий боккхача барт тайначa дезвле, — йоах Огдо Аксеновас, къесташ совгIата ший стихай массехк сборник лу сона цо. МоллагIа дола книжкаш дап уж, мах баь варгвоаца доккха совгIат хеташ хьаэп аа уж. Уж арадовлар вай мехка 78-гIа дола къамаи литература хьехнлара дола телаал ма дий. Дукхи ха йоацаш а тIехьа шиій йовоуа ца хиннача къама литература.

Борис ИВАНОВ,
АПН корреспондент.
Дудинка — Красноярск.

Бераш диц ца деш

Нака, къаьстта а кагирхошта, коммунистически кхетам луча, цар эстетически сакхетам лакхбеча хьинаре дакъалоац Наьсарен районни киносета балхахоша. Районе болх беш пхийтта киноустановка я. ДIадахача шера района бархI школе хьадийллад берий бархI кинотеатр. Укх тIеххьарча кхаь бетта берашта цига гайтад мультфильма дукха сборникаш, фаьлгех оттадаь «Золушка кхо біар», «Конек - Горбунок», «Дюймовочка», «Гулливера никъ» яхея берех лаьца дувцаш дола «Морозко», «Гаврош», «Кортик», «Фроите бахар хIаьнваш», «КIаьнка цIи — капитан», «Танки ши мушкетери» яхея ихыдолен фильмеш.

Духхьал дIадахача цхьан шера Наьсарен района киносета балхахоша планал совгIа 46 эзар бера кино гайтад.

Цул совгIа, КПСС XXVI съезд хьаеллача дийнахьа иховчашдергда шни бетта плана декхараш аьлпа шоаш денна доц тIехкховчаш а деш, цо дя хьатIаоттташ цар чакхъаьккхар хьалхарча квартала план.

А. ВЕК.

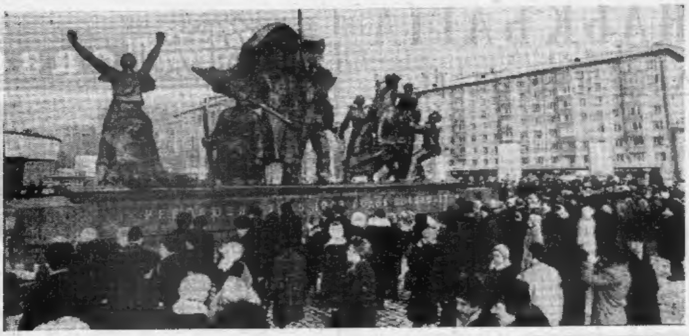

КПСС XXVI съезд хьаеллан хьатIаккхоачаш Москве. Красни Пресне хьаьнйллай эггара хьалхарча эрсий революце сайна оттаьь сийлахьйоккха монумент. Памятник хьаделлара хетаьь столица къахьегамхой вахьлий торжественни митинг хилар цига.

В. КУЗЬМИНА сурт.
Фотохроника ТАСС.

Саг ший кхела да ва

ЗАМАН НАХ ХУРГБОЛАШ КХЕБУ

Кхуваш боагIараштa коммунистически кхетам баларах дIа къоастаде йиш йоаца динъа а хинна дIаэттаб Іилман - атеистически болх. Из кхета а деш атеистически болх тоабара хаддаза теркам тIалоттабеш я Сунженски района партийни организацеш.

Кхуваш боагIараштa дин духьалара кхетам балара школашка керттера форма я урок, классана, школана арахьара, хIаранеца къаьстакъаьста бу болх. Физика, химе, математика урокашта материалистически кхетам дика луш къахьег №№ 1—2 йолча Орджоникидзевски, № 1 йолча Карабулакски, Нестеровски юкъерча школашкарча хьехархоша.

Ишта кхыча урокаш тIа, масала, литература, историе, обществоведене — дешархошта дIабовзийт дина чуловцам, наькха вахаре из массаза а реакционни хиниилга.

Дина духьалара кхетам кхы а чIоагIбара, аргументаш а кхувлаш динах шоашта хетар дувца дешархой Іомбара школашка атеистически кружокаш віашагIеххаб. Царна кулгалду хьехархошен дикагIа кхеташ болча дешархошен.

ВорхI шу да № 2 йолча Орджоникидзевски юкъерча школе цу тайпарча кружоко болх бу. Из віашагIъеллай лакхерча классашка деша багIача дешархоех. Кружоке чубоагIачар атеистически знанеш шоаш Іомаль ца Іеш, уж дIайоаржаю 7—9 классашка деша дагIача берашта юкъе. Дешара шу дIадоладелча комсомольски собрание уххава хIара шера атеистически общества правлени харж. Из пхийтта сагах латт. ХIаьта цун президиуме 5 саг чувоагIа. Президиума председатель а школе физика хьехаш йола Т. И. Пенская.

Атеистически обществе я «Къона физик», «Къона химик» яха кружокаш. Бетта цкъа гуллу общества правлени, хIаьта правлене президиум керда дар хара духьа хIара хIара цкъа віашагIнхет. Обществa беча балха комсомольски организацеца цхьана оттаьь план школа директоро чIоагIъю.

Деша дагIача берашта йийшай укх тайпара лекцеш: «Эрсий революционни демократаша динах лаьца дийцар», «Искусство дина гомашта юкъера мукъйоаккхилга», «Актрисай Исаева Аьсета вахара а кхоллама а никъ». Ишта, «Баха дина музыка кхел», «ЖIаргаш леладелган модеш», «Ислами кхелсаги» яхаш беседаш а яьй.

Хьадда лостам а болаш, дина духьалара болх дика бу № 1 йолча Орджоникидзевски юкъерча школа педагогически коллективо. «Ди халкъа дола дохьаж» яхаш стенд яьй, атеистически сайренаш чакхйоах. Ишта, «Химе дина духьала лоаттабу къовсам» яхаш тема а йолаш сайре хилар укказа. Сакъердаме чакхъаьлар книжкаш дешарий конференци. Из хилар В. Комарова «БIаргагуш доацачун уллув» яхача книжках лаьца.

Оттаьча планагIа болх бу школерча комсомольцаша. Атеистически кхетам луча сектора керте латт хьинар дола комсомолка Волкова Ирина. Школе каст-каста арадувл «Атеист» яха пенгазет. Атеистически кхетам балара лекций біарчча цикл оттаьй комсомольцаша. Уж лекцеш цар комсомольцашта юкъе йийша а ца Іеш, пионерашта юкъе а еш.

Классни сахьташка укх тайпара темаш а йолаш беседаш ю: «Искусство дина духьала лоаттабу къовсам», «Малая даьла ва аьнна дагалаьцар?», «ГIанаш біаргагулга а царех Іилмана хетар а», «Ленини Іалами».

Берашта атеистически кхетам бала боагIача бесса лулга віаштIехьадаргдац, нагахь санна хIаранца дага фу латт ховш ца хилча. Укх школе чIоагIа теркам тIалоаттабу динах тешаш болчарна. Цу тайпара долча хIара берана къаьст-къаьста болх бу, уж ма хулла общественни балха юкъе оз.

Ишта дина духьала бу болх дика віаштIехьабаьккхиб Нестеровски юкъерча школе а. Цига педагогически коллективо тайп-тайпара методаш юкъекхувлаш, моттигерча материалах пайда эцаш чакхбоах атеистически болх.

. Масала, эрсий моттик литературен хьехаш волча Н. С. Силова урока материалах бизза пайда а эцаш, хьакъокх пирача замах юхедисараша ду зе. Дина духьалара кхетам балара чIоагIа аьттув болаш хилар литература урокашта Іомаду «Гроза», «Поднятая целина», кхыйола произведенеш.

Урокаш тIа материал Іомаеш, хьехархоша пайда эц дешархоща шоаш кийчдаьча альбомех, фотоальбомех, тайп-тайпарча иллюстрацех. Цу альбомаш тIа да дина духьалара дола эрсий а гIалгIай а кIоанолгаш, кицаш, фаьлгаш, хиннараш.

Масала, «Эрсий литература классикаш динах» яхача альбома тIа да В. И. Ленина динах, кинназах лаьца хеташ хиннар, цу тIа дувц дина духьаларча къовсама формех методех.

Моттигерча материалех урокашта пайда эца ховш ва школе истори хьехаш вола А. И. Кавтарашвили. Цо нIоаргга чулоацам а болаш дувц дина дух, цуи классови чулоацам.

Хими хьехаш йолча М. М. Реймер, географи хьехаш йолча Л. Н. Савиновас «Ислам хьа мичара доладеннад а цох доала зе а», «Лаьттан тIа вахар хьадоладалар» яха темаш а йолаш беседаш яьй. Ишта цар 9—10 классашка деша дагIача берашта лаьрхIа «Дунен тIа тайп-тайпара динах тешаш нах хилар фу бахьан да», «В. И. Ленин дин» яха темаш а йолаш беседаш яьй.

Бакъда, халахете а, из болх районерча массайолча школашка баккха безаз ача тайпара чакхбаккхац. Дина духьалара болх эсала бу Мужечарча, Оалкамарча, Галашкарча № 1, № 2 йолча юкъерча школашка.

ХIанзарча хана динах бола кхетам берашта цIагIа лу. Уж дина Іамалашта тIадерзадераш ба дай-нанoй, бокхагIбараш. Из лоархIаш хила еза школа, цудухьа атеистически кхетам эггара хьалха дахьтен воашоштен бала беза.

Районерча школаша «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК сацамо дIадехар кхоачаш а деш, дешархошта коммунистически кхетам балара мероприятеш оттаьй. Уж тIалеста я кхуваш йоагIача тIехьенна атеистически кхетам лулга дIахо кхы а тоадара.

Е. СТИХИНА.
КПСС Сунженски РК инструктор.

№ 4 йола «Агитатора блокнот»

Кепа теха араьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот» яхача журнала ергIанара, йиъагIа номер. Из дIайолалу «Яхье котбаьннарашта доккхий сонгIаташ» яхача редакционни статьяца.

«Белгалдаьнна денош» яхача рубрикана кIал кепа техай дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха Денна, жилищно-коммунальни боахамех балача наха бытовой гIулланхаш дарен болхлой Денна хетаьь материалаш.

«Агитаце практика» яхача рубрикана кIал оттаьй «Электроприбор» яхача завода № 5 болча цеха слесарий-сборщиций бригадира Б. Т. Пасюга «Тхоай деша дай да тхо» яха статья.

Номер тIа кепа теха я агитаторашта лаьрхIа «Балха ха — балхаI» яха методически разработка.

Дунен халкъашта юкъера тема хьаоттаьй «Пекине чаьпела малар» яхача статьяца.

МАССАЗА А ИШТА ХИЛА

Турпалча городе Бресте чакхъаьлар Алжирера, Болгарера, Грецера, Венгрера, Канадера, Польшера, Монголера, Советски Союзера ший лоIамегIа кIалтохаргагIа латара дикагIа болча атлеташа дакъа лоацаш хинна дунен халкъашта юкъера турнир.

Цу яхье дакъа лоацаш вар Нохч - ГIалгIайченера спортсмен, СССР спорта мастер Бадалов Руслан. 74 килограмм дозал долча спортсменашца латаш, уж массава эша я ваь, цо котало яьккхар. Из бахьан долаш Руслана віаштIехьдаьлар дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера цIи яккха.

ДУНЕН ШИ РЕКОРД

Штанга айеш СССР Герзашцарча Нийий котало яккхара город Львове хиннача яхье дакъа лоацаш вар Нохч - ГIалгIайчера цIи хеза штангист Сайдулаев Адам. Вай мехкахой меттала цу яхье дакъа лоацаш бар Румынера а Польшера эскархоех бола спортсменаш. 100 килограмм дозал долча штангисташта юкъе дика аьттув баьлар Сайдулаев Адама. ХьальурагIа тотташ цо айийр 231 килограмм дозал дола штанга, катеха айийр 179 килограмм. Цу шиннь а дозале Адама тоайир дунеа рекордаш. Из рекорд Адама тоайир ах килограммана. Катеха штанга айечара рекорд вай мехкахочунга Ригерт Даавдага яр. Из рекорд а 7,5 килограммана тоайир Сайдулаев Адама.

А. ВЕК.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

ГРОЗНЕНСКИ УЧЕТА МЕХАНИЗАЦЕ ЯРА ТЕХНИКУМО ДIАХОИТ

подготовительни курсашка занятеш 1981 шера 15 марта деза 15 июне кхаччалца хургйолга.

Подготовительни курсашка занятеш хургья эрсий меттали литературеи, математика, деша дIаоттача хана дIалуча экзамений программагIа. Занятеш еш ба йоккха гоакал йола хьехархой. Цар теркам тIа бохийт абитуриенташа деча гIалаташта.

Деша дIаоттара хьачудала деза документаш: заявлени, дийнна хилара документ е школера справка.

Деза вагIарах доагIа ахча (11 сом а 45 кепиги) техникума бухгалтере дIачудала деза.

Документаш дIачуйиду хIара дейза, шоатгеи кIиранди йн доацаш, 13.00 сахьат даьлча дезе 17.00 сахьат даллалца, № 209 йолча кабинете.

Ца кхетар хатта йиш я укх телефонашца: 3-50-90, 3-58-33.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа.
9.05 — Дlалохк Вильнюсски квартето.
9.35 — «Вай коммунизм хьалхье». КПСС XXVI съезда летаьнча Ергиргошчи художественни выставкера репортаж.
10.30 — КПСС XXVI съезде.
11.30 — «Саг. Лаьтта. Вселенная». Передача дIахьу Советски Союза шозза Турпала, СССР летчика-космонавта В. И. Севастьянова.
12.15 — «Спортлото» 3-гIа тираж.
12.25 — «Эрмитаж». Эрсий прикладной искусство.
13.00 — Халкъа хаддарий кадлетаний выступлени.
14.00 — Дой спортах йола СССР кубок.
14.30 — КПСС XXVI съезде.
15.00 — «Парти — вай гIулакх массаза а дийне хургилар». Поэтически композици.
15.55 — Берашта дола фильм. «Мандат» яха художественни фильм.
17.00 — КПСС XXVI съезда дневник.
17.30 — «БIаргагушдар — тема хьаоладар».
18.30 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — КПСС XXVI съезда делегаташта дола концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
22.00 — Хоккей йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА. Ленина цIерагIча Центральни стадиона ЗIаммгача спортивни арсиера передача. Перерыве (22.35) «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмий программа.
9.00 — «Вай санна бен».
9.30 — «Эрсий къаманье».
10.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
10.30 — «ДоттагIий мах-сибат».
11.15 — Д. Шостаковича квартет.
11.30 — «Хьа горизонташ».
12.00 — Дешархошта дола киножурнал.
12.35 — «Волейболах йола СССР чемпионат». Кадлина. ТТУ (Ленинград) — «Уралочка» (Свердловск). «Динамо» спорта Дворецера передача.
13.20 — «Дай-нанoй, школа!» (гIалгIай меттала).
13.50 — Киножурнал.
14.00 — «Город Грозный». Документальни фильм.
14.15 — «Шахматни школа». Дегрганнет шахматни Олимпиада итогашка. Передаче дакъа лоацаш ба дунен чемпионаш Карпов а Чибурданидзе а.
15.00 — «Музыкальни киоск».
15.30 — «Толам».
16.10 — «Гаяне» яха Хачатуряна балет. Латвийски ССР оперни балетни Паччахьалкхен академически театра спектакль.
17.30 — ЦхьайтталадагIа котилецтва, хьалхара шу. «Парте аьнна — кхоачашергда вай».
18.00 — «Дийна Ленин». Документальни фильм.
18.30 — «Боклой тIехье» (нохчий меттала).
19.00 — «Соль земли американской». Яха телевизионни документальни фильм. США Коммунистий вахара а къовсама а хьакъехьа. Автораш Я. С. Зорин А. Н. Дружинина.
20.00 — «Бийса даьхьаа хийла шун, бераш!».
20.15 — Дой спортах йола СССР кубок.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
22.00 — «Саг ший моттига». Художественни фильм.

1 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа.
9.05 — Воронежская Паччахьалкхен искусства института халкъа инструментий оркестра концерт.
9.30 — «Гургалбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!».
11.00 — «Съезда делегаташа къамаьлаш ду».
11.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
12.20 — «Советски Союза гIалае». Киножурнал.
12.30 — «Юрта сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — РСФСР а Афганистана а юкъе доттагIален гIулакхаш оттора хьакъехьа йолча договора кулгаш яздаь 60 шу дизарга. «ДоттагIалла визит. Бабрак Кармаль СССР-а». Документальни фильм.
14.20 — «Арфа ек». Фильм-концерт.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Билль-Белоцерковский. Моссовета цIерагIча Паччахьалкхен академически театра «Шторм» яха фильм-спектакль.
17.00 — «Кинолекъбаро клуб».
18.00 — «Дунен халкъашта международна панорама».
18.45 — Мультфильм.
19.00 — «Цхьенача дега тIехь», Горьковски автозавода къахьегамхошца віашагIкхетар. Передача дIахьу РСФСР халкъа артиста В. Леонтьевас.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
21.45 — Пятницкий цIерагIча Паччахьалкхен академически Эрсий халкъа хора концерт.
22.25 — Футбольни обозрени. Пустенльча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Телевизионни документальни фильмий программа.
9.00 — «Оалхарий хьакъехьа бераштa». Ленинградера передача.
9.40 — «Магнитогорска Амурe кхаччалца». «Советски композиторий иллеш».
10.00 — «Довза а довза, хьаде а да». Къоначa техникашта йола передача.
11.30 — «Уренгоe кхаччалца бидет» яха телевизионни документальни фильм.
12.20 — «Иллаи сагана дус».
13.05 — «Архитектура». Ших йоаача цIенох хьакъехьа.
13.35 — «Телестадион».
14.05 — П. И. Чайковски балетанара вальсаш.
14.25 — В. Луговски творчествах дола фильм-концерт.
14.55 — СССР халкъа артиста Е. Образцовай концерт.
15.55 — Дой спортах йола СССР кубок.
16.40 — Фортепиано дуэта кхачанъа С. Прокофьева Д. Шостаковичи произведенеш.
17.05 — «ЗIмдаргIаш делаьнйа дIадоаль». Телевизионни дукхазча серий художественни фильм. «Ценчура седкъарчий» яха хьалхагIа сери.
18.10 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий халкъа инструментий академически оркестра концерт.
19.25 — «Кичотьыкачун спутник».
20.00 — «Бийса даьхьаа хийла шун, бераш!».
20.15 — ДIадола города Орала балетий трио.
20.50 — Ков ларх йола СССР чемпионат. Олимпийский спортивни комплексера передача.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
21.45 — «Разведчика дехьа» яха художественни фильм.

РАДИО

28 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Парте деша дай урсттаду» (нохчий меттала).
6.55 — Ахараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.20 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонал» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.15 — «Коммунисташ». Очерк (нохчий меттала).
11.15 — «Парти — вай кIалхувар» яха иллей концерт (эрсий меттала).
11.40 — Дега тIара аьбка а, и массене иллаш хьаа я лоац» (гIалгIай меттала).
12.30 — «Дега тIа Ленин волаш». Литературни передача (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — Вай музыкальни галерея (нохчий меттала).

1 МАРТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
9.33 — «Шоана дукха еза иллеш» (эрсий меттала).
11.15 — «Парте планаш — халкъа планаш». Концерт (эрсий меттала).
11.30 — «Ленина, парте сийле хайка». Концерт (эрсий меттала).
14.15 — «Халлара иллеш» (гIалгIай меттала).
14.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
14.30 — «Школьни глобус» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Иллеа доттагIала лоачарна». Концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознеи морхаш а йолаш, йоачаи а йовцаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьенаш хилен фегара температура республике —2 +3, Грозне 0 +2 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьенхаш хилен фегара температура бийсана —5 —10, дийнахьа —4 +1 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Даьраш дукха дале а...

XXVI-ча съезда вакъадолхаш шоай толамаш алсамдаьхар Наьсарен района культболхлоша. Соцам бир хургйолча съезда сийна социалистически яхь кхы а лакхъе, белгалдаьхар цуниа дувзадения дола шоай гIуланкхаш дикагIа чакхдаха, районерча къахьегамхой культурни хьаштащ кхоачашдара шоаш е эза йоакхо. Цу белха инициатор хинна дIаэттар районни культура ЦIен (директор Кортоев Абдул-Iазит) коллектив. Цар лаьрхIар съезда висъаболхаш художественни самодеятельносте болх тоабелга. Итнега кхаччалца дукагIа хилийта культура ЦIен кружокаш, шоай самодеятельни артисташа 150 концерт дала кхадкарча бригадашка а фермашка а. ХIара дIа-юха лелача автоклуба визаца бетта барайтта выезд ера, ишта лакхбе къыбола агитмассови болх, дукхагIа де дагахьара журналаш, тематически сайренаш.

Дивадар дагалаца а цувах план оттае а дукха ха езац, дукха халагIа да дагалаьцар аIаштIехьа дакхха, цунагIа доагIар хьаде.

Съезда сийна яхье а баьна пар ховлуш тоабир самодеятельни кружокий болх. Цу гIулакха дика гIо - новкъостал дир культура ЦIен художественни кулгIалхочоа, республика заслуженни артиста Могушков Ахьмада.

Дукха ха йоацаш белха итогаш еш оргкомитето белгалдаьккхар художественни кулгалхочо болх дика беш хилар. Районни культураи цIен тайп-тайпара кружокашта юкъе дакъа лоацаш 280 саг ва. Ахьмада кулгалдеш йолча «АССА» яхача халкъа ансамбло керда 6 халхар Iомадаьд, уж дерригаш съезда хетадаьд цар.

ДIахо йодача хана культпросвет болх районе лакхбе а, наха коммунистически кхетам балара гIулакх чIоагIаде а, XXVI съезда лаьрхIа йола социалистически яхь сийленца чакхъяккхара кулгалде хержача оргкомитето итогаш йича котало районни культура ЦIен коллективага кхаьчар. Июль бетта дена цуи балхахоша йийнай юкъарча политически темаех йола 140 лекци, юртбоахама темаех лаьца 5170 саг чулоацаш 33 лекци, Іалам довзаре, атеизма темаех лаьца 6143 саг чулоацаш 29 лекци.

Цул совгIа, культура ЦIен коллективо дукха болх бу къахьегамхошта интернациональни кхетам луча, кхы дола балхаш чакхдоахача. Традиционни форма хинна дIаэттай лоалахарча районашка доттагIлен концерташ телилга. Ишта дукха ха йоацаш цар дакъа лаьцар Сунженски районерча ГIажарий-Юрта филармони хьеллаш. Къулбаседа - ХIирий АССР-ча Пригородни районе «Хьувкьема цIей» дIа хьош, ишта кхычахьа а.

Ала дезаш да: съезда сийна беча балха Назрань городa культура Дворецa коллектив цуи тIехьаосаш йолга.

Юртарча культболхлоша юкъе дика болх берашта юкъе ба ДжIайрахьара. Долакха-Юртара культбалхахой.

Тха балха юкъе пхьадола кховчамбоацараш а да. Ала дезаш да массане а дика боагIача тайпара бац съезда сийна толамаш дахар гIулакх лакхдеш бола болх. Сурхо тIарти культура ЦIен директор волча Аушева Мусас ледара лелабу юртара художественни самодеятельность дегIайоалаяра болх. Массайолча хана хиначул ЮтIакхеташ хIама дап укхаза. Цунга хьежжа ледара леладу цо культмассови болх тоабара гIулакхаш а. КIезига хуа из бригадашка, фермашка, йоакхо йиц ший де дезачун, цудухьа болх дIабодац лерттIа.

Кхы дикагIа ший балха а ший де дезачун а йоакхо еш вац Наьсар - Кертерча керда хьадйиллача культура ЦIен директор И. Богатырев. Из ЦIа хьадийла тоьал ха яле а дувца хебар доацеш ледара лел балха гIулакхаш. Болх беш яц спортивни секцеш, кружокаш, хIаьта директор вола Богатырев ше цхьа бахьан боахама тIулакхаш а деш ше дIалеливтача кхы сагота вац ший культмассови белхах де дезачoа.

Дукхача хана деш ший балха тIа ледарло еш, шийха цунагIа баькхача бекхагIа балха ца йоагаш хьаноагIа Пхьилехьонгий - Юртара библиотекарь М. Плиева. КIезига ба цун книжкаш дешараш, цо нагахьа мара яп массови мероприятеш, мела ба наха юкъе беш бола агитмассови болх а.

Цу вай лакхе бийцарел кхы хьалхадаьнна хIама долаш яц Аьлтий-Юртарча ДК директор М. Мальсагова а. Ледара лел цун самодеятельность дегIаяра болх. ТIеххьарча шин кхаь бетта эргадаьнна хIама дац. Районе мел болча культбалхахоша XXVI съезда сийна шоай болх лакхбеш тоабеш дIахьуча хана, уж лакхе вай бийцараш, кхы деш хьагуш хIама а доацаш лел.

Из ишта дале а таханарча дийнахьа массавола Наьсарен района культбалхахой хьинар кхо ца деш болх беш накъа баьхкаб шоай хьамсарча, сийлахьча парте XXVI съездо болх беча деношка. Шоаш дагалаьца дина балхаш ниiса дIахьош а кхоачашдеш а.

М. АУШЕВ,
Наьсарен района культуре отдела заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малиновскe ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; белхахоча секретаря — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспорти — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малиновского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка.

СФ05091. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малиновске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малиновского, 92. Заказ № 793.